

І. Калинович

Що робити по
читальнях

06
10
ІВАН КАЛИНОВИЧ

ЩО РОБИТИ ПО ЧИТАЛЬНЯХ „ПРОСВІТИ”?

ПРОГРАМА, ПОДІЛ І КАЛЕНДАР ОСВІТНОЇ ПРАЦІ

ЛЬВІВ, 1926

НАКЛАДОМ АВТОРА

З ДРУКАРНІ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ „ДІЛО“, РИНОК Ч. 10

434(24к) 615

9

ВІДБИТКА З КАЛЕНДАРЯ Т-ВА „ПРОСВІТА“
НА 1927 РІК

ДРУКОВАНО В 300 ПРИМІРНИКАХ

**ЯК ПРАЦЮВАТИ
ПО ЧИТАЛЬНЯХ „ПРОСВІТИ“?**

NTABOILARE HR
NO FATALBHX, LPOBITNY

В нашому просвітянському рухові закорінився незвичайно шкідливий погляд на завдання народньої освіти і на саму діяльність читалень „Просвіти“. Виявляє він себе здебільшого у традиційних щорічних загальних зборах, у бурливих дискусіях і виборах нового виділу товариства, та накінець у пустомельстві деяких промовців-референтів, що з нагоди зборів, чи якогось просвітянського свята, виголошують патріотично-бундючні промови без змісту і хисту, або — кажучи словами Тараса Шевченка, — кидають „незрячим братам гречкосіям“...

„Великих слів — велику силу,
Тай більш нічого“...

А тимчасом справжнє життя читалень „Просвіти“ зводиться до невмілого прочитування часописів, і від часу до часу книжок, до того без пляну і системи, без путнього розуміння прочитаних тем, без потрібних пояснень, і без належного освітлення.

Знову просвітянські бібліотеки — подобають на старе книжкове лахміття, де зібрано кілька десятків старих, пошарпаних і затовщених книжок-брошурок, котрих ніхто не читає, бо вони нічим не цікаві; а нових, дійсно цінних видань немає, бо на їх закупно звичайно не стає грошей... Коли до того додати — ще дві-три аматорські маловартні виставки (в роді „Сатани в бочці“, „Іцка Свата“ або „Заручин по смерті“), що їх ставлять читальняні драматичні гуртки на протязі року, — то цим і вичерпується пересічна програма діяльності читалень „Просвіти“, як не менше й ціле культурно-освітнє життя укрїнського села...

Правда, в останніх роках зростає число гарно розвиваючихся читалень „Просвіти“, котрі вказують на полі освітньої праці поважні досягнення і рівночасно можуть похвалитися незвичайно діяльними освітніми працівниками, що присвячують народній справі чимало часу і труду, багацько серця і думок, віддаючи свої найкращі сили освітній справі. Та таких читалень з такими робітниками в нас мало.

Велика більшість читалень нашого Товариства, як також їх членів, потапає в дивній байдужности до народніх змагань, у повоенній неохоті до праці, національній бездіяльности, визнаючи принцип дядька: „моя хата з краю, — я нічо не знаю“.

Тимчасом у наші часи переоцінки усіх культурних цінностей і методів освітньої праці — не можна працювати ні одним, ні прихапцем, ні по думці приповідки, „як хто вмів, тай знає — хай в громаді працює“... але, — як у всіх діянках сьогочасного життя, — так само в освітній, — треба працювати по наміченому пляні, витревало, систематично перевівши доцільний поділ праці, узброївшись знанням і досвідом освітніх працівників, засвоївши собі всякі методи освітньої роботи, щоби можна було прировнити їх до місця, людей і ріжних умовин громадського життя. Бо не можна говорити про доцільність освітньої роботи, коли її працівники самі не розуміють завдання народньої освіти, і не вміють їх перевести в життя...

I. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ ПРАЦІ.

(Завдання читалень „Просвіти“.)

Доцільна освітня організація вимагає об'єднання всіх членів читальні „Просвіти“ в одну просвітянську громаду, котра, зв'язавши їх працю спільними духовими інтересами, могла-б при допомозі самоосвіти забезпечити їм потрібне знання. Те знання мало-б відповідати культурному розвитку сучасної доби і піднесло-б моральний і духовий (інтелектуальний) рівень — українського народу.

„Народня освіта“ — як слушно каже теперішній голова нашого Товариства Михайло Галушинський — „це справа цілого народу“. Коли вона має правильно розвиватися, мусить кожна одиниця взяти свою пайку на себе і нести її на собі*. Тільки ця праця не має бути „патріотичною“ жертвою, ні „вдовиною лептою“, але громадською повинністю, яку кожний свідомий громадянин повинен виконати по своїм силам і найкращому розумінні справи. А що нове, повоєнне життя — поставило своїм гаслом „працю“, — то народня освіта звернула також пильну увагу на доцільність і пляновість освітньої роботи, котру треба вивчити, так само, як н. пр. народній учитель, бажаючи чогось навчити шкільних дітей, мусить сам себе фахово підготувати до навчання в школі, як член сільської кооперативи, котрий має вести кооперативне діловодство, мусить вивчити рахункове книговодство і товарознавство. Так само освітній діяч, а особливо член виділу читальні „Просвіти“, — бажаючи як слід сповнити наложені на нього товариством і статутом обов'язки — мусить вивчити освітню працю у всіх її проявах, значить: 1) зазнайомитися з програмою народньої освіти і методами освітньої праці; 2) навчитися ведення самоосвітніх гуртків і курсів голосного читання; 3) пізнати техніку бібліотечної справи; 4) вміло проводити аматорським театральним гуртком; 5) поборювати неграмотність і малограмотність; 6) творити діточі садки, заборонки, кружки молоді і т. п., одним словом віддати себе освітній справі позапартійного перевиховання українського народу при допомозі ширення знання і заціплення в нашому народі культурних придбань.

Тому що наш український нарід у своїй подавляючій більшості селянський, треба освітню роботу розпочати від села, вести її серед працюючих мас села, з ними і для них. Тут вихідною точкою і осередком освітньої праці мусять стати існуючі культурно-освітні установи, які є на місцях і здобули собі право горожанства, а саме: читальні „Просвіти“, кружки Українського Педагогічного Товариства („Рідна Школа“), сільські кооперативи, робітничо-професійні організації (по містах), „Луки“, „Соколи“, кружки „Сільського Господаря“ і т. п., а передовсім читальні „Просвіти“.

При теперішніх політично-національних відносинах на українських землях під Польщею, наші читальні „Просвіти“ треба вести так, щоб вони заступили нам: народні школи і гімназії, народні університети і великоміські книгозбірні, театри і кіна, одним словом усе, чого потребує селянство для здобуття знання. З уваги на те нашим головним завданням повинно бути — заснування і відновлювання читалень „Просвіти“ у кожній громаді, селі, містечку, місті на всьому просторі української землі!...

Коли шукаємо за причинами наших народніх невдач, то вони безу-

* М. Галушинський: Кілька завдань освітньої праці. (З приводу 52-их роковин заснування товариства „Просвіта“.) У збірці „Просвіта“ до українського народу“. Львів, 1921, стор. 18.

мовно лежать у безпляновості та безпорядках, які видно передовсім у веденні просвітянської роботи. У нас — кожний громадянин своєрідний Пестальюцці, котрого не обходять ніякі нові виховні плани і методи до-чи позашкільного навчання; аджеж він сам добре знає, що й як робити, і не потребує ніяких „Порадників для ведення освітньої праці“. І тому з нашої роботи так мало користі...*

Наша програма освітньої роботи повинна йти по лінії **перевиховання українського громадянства шляхом усупільнювання знання і організації нового національного життя**. „Рівночасно“ радить голова „Просвіти“, — М. Галущинський — „використати це багатство досвіду, зібраного іншими народами на полі освіти та опрацювати як найдокладніше методу й техніку просвітньої праці“**. Значить, — коли ми поважно беремося до віднови чи там перебудови нашого культурно-освітнього життя — **мусимо наперед виробити собі план просвітньої праці та його послідовно придержуватися**. Не значить це, щоб наш план освітньої праці мав бути для кожної читальні „Просвіти“ інший; навпаки, він повинен бути одноцільний, для всіх наших культурно-освітніх установ однаковий, бо тільки тоді будемо мати певність, що цей план зреалізуємо в цілому, включно до подробиць. З другої сторони, цей план можна відповідно приновлювати до місцевих потреб і обставин, отже можна в дечому його змінити, але під одним застереженням, а то: що ці зміни нічим не порушують загального, так сказатиб, всенароднього освітнього плану.

„Не треба забувати, що **„просвітня праця — це народня служба**“, яка вимагає крім моральних, також матеріяльних сил народу, або просто — грошей! А ті гроші мусить зложити ніхто інший, як само українське громадянство, коли хоче, щоб народня освіта була від нікого незалежною і вільною. Організація освітньої праці, видавання потрібних освітніх книжок, часописів вимагають великих грошових засобів (фондів), яких нам не можна сподіватися від нікого іншого, як тільки від самого українського громадянства, і то в дорозі членських вкладок, добровільних жертв та закупу просвітніх видань.

Тому одним з найважливіших завдань читалень „Просвіти“ є між іншим **приєднування членів для Матірнього Товариства „Просвіта“ у Львові**, а нашою просвітянською заповідю мусить стати така поста-нова:

„Кожний Українець та Українка, без огляду на вік, пол і су-спільне становище, без огляду на свої політичні та соціяльні пере-конання — мусить стати членом Товариства „Просвіта“ у Львові“.

„Не сміє бути між нами ні одної свідомої людини української нації від халупника до земельного власника, що не був-би членом Товариства „Просвіта“, бо тільки свідомість таких завдань, які має „Просвіта“, буде очевидною, наглядною легітимациєю нашої політичної і громадської зрілості, певности себе і загальної свідомості“***.

Тому завданням сучасного моменту і нас усіх є **приєднування членів і збирання членських вкладок для Матірнього Товариства „Просвіта“ у Львові**, а цим у першу чергу мусять займатися читальні і філії „Просвіти“, які зібрані гроші мають негайно відсилати до Головного

* „Народня „Просвіта“. Львів, 1923, № 3, стор. 43 і 44.

** М. Галущинський: Кілька завдань освітньої праці, стор. 19.

*** Ф. Ф.: На поміч „Просвіти“ (стаття). У збірці „Просвіта“ до українського народу“. Львів, 1921, стор. 22.

Виділу Товариства „Просвіта“ у Львові (Ринок, ч. 10.), як неменше заня-
тися збиранням добровільних жертв: у день 8-го грудня, на видавничий
фонд „Учітеся, брати мої“... і т. п.

Рівночасно **українська кооперація повинна заключити святий союз з „Просвітою“**, з нею спільно працювати, одна другій помагати у перебудові нашого економічного життя — шляхом кооперації (праці) і просвіти (знання). Щоби перевести вище намічене завдання, треба пере-
вести раціональне розділення кооперативних прибутків (білянсових зисків) і львину частину з них віддати на ведення освітньої праці читальнень „Просвіти“.

Накінець усі культурно-освітні установи села й міста повинні **про-
голосити святу війну безграмотности і малограмотности**. Боротьба з неграмотністю, це освітнє завдання нашого моменту. Тільки це навчання грамоти не обмежується самим читанням, писанням і рахуванням, але поширюється також на тих, що скінчили народню школу не виносячи з неї загального знання.

З тих причин читальні „Просвіти“ повинні вести в осінньому та зимовому часі — **голосне читання книжок і часописів**. На жаль — по наших читальнях „Просвіти“ — найменше читають, а коли й читають, то знову без розбору, без якогонебудь пляну і системи, читають усе, що під руки попаде, хто як вміє і знає... А міжтим тут, як у всякій роботі, — треба пляну і розуміння завдань читання, треба праці і науки, а вислід не дасть на себе довго ждати. Тому, наші читальні повинні негайно завести у себе **курси загальної освіти**, а то при допомозі голосного читання відповідних книжок, яке треба вести після наміченого пляну кожної неділі та свята, і таким чином поширювати і закріплювати загальне знання.

Доповненням курсів голосного читання повинні бути **виклади і від-
чити** (при допомозі скіоптікону), які треба вести також по певному пляні і поставити їх на висоті їхнього завдання. Передовсім тут треба на-
укової організації викладів (системи), докладного опанування предмету викладаючим, уміння робити загально доступним або популяризувати знання і вести дискусії. Тому, що виклади і відчити вимагають ширшого знання і добору відповідних людей, що вмілиб викладати, т. зв. прелегентів, то їх організацією повинні зайнятися філії нашого Товариства. Вони повинні випрацювати потрібні програми і порядок викладів та підібрати відпо-
відних прелегентів. Рівночасно **прелегенти**, як делегати освітніх осередків (філій) при нагоді побуту в читальні „Просвіти“, **повинні переводити люстрацію освітньої праці на місцях**, звертаючи увагу членів читальня-
ного виділу на доцільне ведення курсів голосного читання, знайомити їх зі значінням і завданням книги та бібліотеки на селі, подавати поради, що й як читати, переглядати просвітні книгозбірні, уділяючи потрібних інфор-
мацій і вказівок освітній справі.

Передовсім слід звертати увагу на **просвітянські бібліотеки**, котрі на селі сповняють ролю освітнього учителя, даючи основу до всякої куль-
турно-просвітньої праці. Бібліотека це сільська святиня українського друкованого слова, це серце читальняного життя, трибуна громадської думки і чину! І тим, чим для церкви є вівтар, тим самим для читальні „Просвіти“ є бібліотека. **Тому обовязком кожної читальні „Просвіти“ є заснування, ведення і безнастанне доповнювання власної бібліо-
теки новими книжками**, на які мусять знайтися матеріальні засоби. Чи-
тальня „Просвіти“ без бібліотеки неможлива, подібно, як людина без душі й серця...

Безпосередньо з освітньою роботою в'яжуться **дошкільне виховання міської та сільської дітвори**. На це треба звернути належну увагу виділові, наколи бажає колись заступити себе рівновартними, або ще кращими громадянами. Пам'ятаймо, що дитину міської бідноти здебільшого виховує вулиця міста, або „непрохані сусіди“, бо батьки дітей, ради насушнього хліба весь день на роботі, а крім того не мають на виховання своїх дітей ні потрібного часу, ні відповідного хисту. Не краще стоїть справа зі сільськими дітьми, котрі в літі виховує вулиця, а зимою традиційна „українська піч“. З цієї власне причини повинні просвітянські діячі **занятися засновуванням діточих захистів** (захооронок), **діточих садків і вакаційних осель**, де-б дітвора з ранніх літ виховувалася на добрих і примірних громадян, а відповідно підібраними педагогічними засобами виробляла в собі почуття обов'язку, громадської відповідальності, національного духа, єдності і братерства.

Коли мова про опіку над дітьми й молодю, то не забуваймо також про їхніх матерей, **про наше жіноцтво**, котре під освітнім оглядом стоїть нижче мужчин, чого вимовним доказом аналіфabetизм наших міщанок і селянок. Треба вкінці взятися до повної ліквідації безграмотності і малограмотності, треба раз приступити до совісної освітньої праці серед українського жіноцтва, а ради кращого зорганізованія, слід **позасновувати окремі жіночі гуртки при читальнях „Просвіти“**, про що буде мова далі.

Звертаючи ще раз увагу на духове перевиховання нашого народу, не забуваймо **про фізичне виховання народнього організму**, пам'ятаючи на латинську пословицю, що „в здоровому тілі — здорова душа“ і життєздатна сила до боротьби за кращу будучину. Тому то читальні „Просвіти“ повинні популяризувати і розповсюджувати здобутки сучасної гігієни й медицини теж при допомозі викладів і голосного читання, поборювати таким чином пошесні недуги, плекати чистоту тіла й хати, вчити гігієнічного способу життя і дати почин до засновування чи відновлювання товариства „Сокіл“ чи „Луг“ чи якої іншої спортової установи.

Рівночасно в програму освітньої праці повинна входити **боротьба з алкоголізмом і засновування товариств тверезости „Відродження“, „Визволення“ і т. п.** Не треба цієї справи легковажити, бо алкоголь нищить наше громадянство морально і матеріально, вбиває енергію і витривалість, а тим самим здатність до життя.

Під сучасну пору великих політично-суспільних перемін **треба народні маси підготовляти до громадського життя**, щоби вони могли виробити собі належну співучасть у політичному житті і визволити себе з кайданів визиску й неволі. Читальні „Просвіти“ після постанов статута не можуть займатися політикою, але за те мають повне право і повинні займатися суспільними та економічними справами, словом пізнавати закони суспільного та державного життя, знайомитися з державними устроями різних країн і народів, а передовсім докладно пізнати сучасне господарське положення українського народу.

Змагаючи до утворення одної, великої просвітянської сім'ї з членів читальень „Просвіти“ — **слід плекати товариське життя й забави**, але треба дивитися на те, щоби забави не стали виключною діяльністю читальні.

До найбільше приємних товариських розваг, котрі мають благородний і освідомлюючий вплив — належить **Аматорський Театр**. Театральна вистава це жива книга, яку читають гуртом усі зібрані громадяне, навіть

ті, що зовсім читати не вміють... Театр є не тільки місцем культурної розривки, але також виховним громадянським чинником, що образує серце і підносить духа, **родить думки, бажання і поширює світогляд**. Треба тільки поставити **аматорські виставки на висоті їхнього завдання і підібрати відповідні твори до вистави**. Щоби можна було доцільно працювати в тому напрямі, — треба **заснувати окремий аматорський театральний гурток (Театральну Секцію) при читальні „Просвіти“**, котра оставалаб під управою виділу читальні і віддавалаб свою працю і гроші на користь „Просвіти“

Майже невіддільною складовою частиною аматорського гуртка є **читальняний хор**. Тільки організація хорального співу вимагає фахового проводу і дірігента, а тим самим утворення окремої секції співаків, а коли є до цього дані і охота — **окремого музичного гуртка (орхестри)**.

При творенні поодиноких мистецьких гуртків (секцій) треба пам'ятати, що засновується їх на те, щоби членів товариства зеднати спільним духовим інтересом, а не розділити на ворожі собі табори. Гарне **співжиття членів читальні найкраще виявляється у спільних святочних обходах і народніх святах**, що їх улаштовують з приводу ріжних національних поминок і роковин та ювілеїв наших діячів слова і чину.

Вкінці пам'ятати треба на слова нашого Кобзаря, що — „в своїй хаті — своя правда, і сила, і воля“ — і **послідовно змагати до того, щоби в кожній громаді була власна домівка читальні „Просвіти“** (очевидно де її досіль немає), а кождочасний виділ читальні „Просвіти“ повинен доложити всіх зусиль, щоби читальня прийшла раз до своєї домівки. Тому треба по тих громадах, де читальні „Просвіти“ досіль не мають власних домів, — **покликати до життя окрему секцію (комісію) „будови дому читальні „Просвіти“** (зі старших і молодших господарів), котра малаб виключно **занятися купном площі і будовою дому**.

Працюючи для живих, — читальня „Просвіти“ не повинна забувати на мертвих, іменно на тих, що у визвольній боротьбі поклали свої голови за нашу справу і волю рідного краю. Тому нашим національним обов'язком є **охорона могил українських борців, опіка над інвалідами, воєнними сиротами і взагалі плекання споминів воєнної доби**.

Щоби наші сільські освітні діячі могли обняти цілу програму просвітнянської роботи, а разом з тим навчилися вести читальні „Просвіти“, — повинні наші просвітні повітові осередки (філії Т-ва „Просвіти“) від часу до часу **улаштовувати у себе курси вищої освіти**, на зразок „народніх університетів“, які побіч теоретичного знання, давалиб їм практичне підготування. Тому курси вищої освіти не повинні накопичувати в головах своїх слухачів масу знання, але мають **навчити їх пляновій організації освітньої акції і методів освітньої праці**, щоби вони вміли повести просвітнянську громаду **шляхом самоосвіти до здобуття знання і кращих умовин життя**.

ПОДІЛ ПРАЦІ ПО ЧИТАЛЬНЯХ „ПРОСВІТИ“.

1. Виділ читальні.

Тому що освітніми діячами на місцях (себто по читальнях „Просвіти“) повинні бути в першій мірі вибрані члени виділу, то на провідників освітнього життя „Просвіти“ треба вибирати по змозі **найсвідоміших і найспосібніших громадян, котрі розуміючи освітні завдання віддалиб своє знання й сили просвітній роботі**. Понадто освітні діячі повинні посідати потрібну енергію і витривалість для переведення усіх постанов статуту,

і виконати усі на їх покладені обов'язки та доручення Головного Виділу „Просвіти“ у Львові, чи філії Т-ва „Просвіта“, чи вкінці постанови своїх же загальних зборів і кожноразові ухвали власного виділу. Рівночасно — кожен член виділу повинен докладно зазнати з статуту товариства. Вкінці виділовий повинен пізнати моральні і матеріальні засоби, якими розпоряджає товариство, та обмірковувати способи для розбудови просвітнього життя і успішного розвитку освітньої справи в його громаді.

Поки однак нововибраний виділ читальні „Просвіти“ приступить до праці, повинен заздалегідь виробити собі план освітньої роботи на найбільшій час, як не менше на цілий рік. Понадто виділ читальні мусить перекласти поділ освітньої праці поміж своїх членів, щоб кожен з виділових докладно знав, що саме і як має зробити на протязі означеного часу... Разом з тим організація просвітньої праці вимагає вивчення праці і систематизації знання, бо тільки планова освітня акція може принести користь загально-культурній справі. Як з одної сторони повільна акція незвичайно лихो відбивається на цілому культурному розвитку, так з другої сторони надто швидке темпо приводить до виснаження освітніх працівників і до поверховності освітньої роботи. Зводячи все попередньо сказане до купи, треба підкреслити, що доцільна організація освітньої праці по читальнях „Просвіти“ має за завдання усунути всяку випадковість, доривочність та завести докладні способи освітньої праці, які в наслідках дали б при найменшій витраті людських сил і гроша як найбільші просвітні досягнення.

Та перейдімо від загальних, теоретичних міркувань до практичного поділу праці поміж членів виділу читальні, яких після статуту є сім і троє заступників (§ 49).*

1. ГОЛОВА є урядовим дійсним представником товариства перед владою й власною громадою. Він є провідником просвітнього життя, він є душею товариства. Голова має вважати на те, щоб кожен з членів виділу охоче й точно виконував свої обов'язки. На випадок потреби повинен він допомогти кожному виділовому в роботі, чи приділити когось до помічі

* Кожен член виділу повинен добре пізнати такі видання: 1. Статут Товариства „Просвіта“. Ухвалений надзвичайними загальними зборами у Львові, дня 5. марта 1924 р. Львів, 1924, 16^о, 30 стор. 2. Д-р Степан Біляк: Інструкція в справі віднови, закладання й ведення читальень і філій „Просвіти“. 3. Михайло Галушинський: Народна освіта й виховання народу. (Методи й цілі.) Загальна Бібліотека „Просвіти“. Ч. 2. Львів, 1920, 8^о, 34 стор. — Понадто варто переглянути (коли у кого є): 4. Порадник діячам позашкільної освіти і дошкільного виховання. Випуск перший. Видання Департаменту Позашкільної Освіти — під редакцією Івана Крижановського. Київ, 1918, 8^о, 175 + III стор. 5. М. Ваврисевич: Порадник учителя нової народної школи. (Шкільна, позашкільна й дошкільна праця. (Накладом Видавництва „Українське Слово“. Берлін, 1924, 8^о, 122 стор. 6. Іван Герасимович: Як працювати в читальнях. (Стаття.) „Товариш“. Ка лendar на рік 1911. Чернівці, 1911, стор. 435 — 370. 7. О. П. Білозерський і Д. Романченко: Порадник для національно-освітніх інструкторів у війську. Видання Української Військової Місії в Польщі. Перемишль, 1920, 8^о, 31. 8. Перший просвітньо-економічний конгрес, уладжений Товариством „Просвіта“ в 40-ліття заснування у Львові в днях 1. і 2. лютого 1900 р. Протоколи і реферати. Зредагували д-р Іван Брик і д-р Михайло Коцюба. Львів, 1910, 8^о, XIV + 655 стор. 9. Jan Kwieciński: Organizacja i prowadzenie powszechniej oświaty pozaszkolnej. Nakładem autora. Szamotuły (Wielkopolska), 1921, 8^о, IV + 279 стор. 10. Józef Stępień: Instrukcje w sprawie prowadzenia oświaty pozaszkolnej. Wydanie 3-cie. Warszawa, 1925, 8^о. 85 стор.; 11. Praca oświatowa, jej zadania, metody, organizacja. Podręcznik, opracowany staraniem Uniwersytetu Ludowego im. A. Mickiewicza. Kraków, 1913, 8^о, 424 стор.

а щонайменше служити порадою чи своїм досвідом. Тому, що голова є виконавчим органом усіх постанов товариства, він повинен подбати, щоби усі доручення просвітних центрів (Головного Виділу і філій), як також загальних зборів читальні, чи постанови власного виділу — були точно виконані, а справи товариства як найкраще ведені. Поза тим голова скликає засідання виділу читальні, укладає порядок нарад, відкриває і замикає засідання та проводить нарадами. Засідання виділу повинні відбуватися найменше раз у місяць, а в разі потреби й частіше. На засіданнях — голова звичайно складає звіт про діяльність читальні, стежить за ходом нарад, уділяє потрібних інформацій, направляє дискусію на властиві шляхи, записує по черзі внесення членів, котрі по дискусії піддає під голосування. Сам голова голосує тільки в разі рівності голосів; при чому його голос рішає. Понадто, голова перевіряє текст протоколу кожного засідання, щоби цей був вірно написаний — після чого підписує протокол разом зі секретарем. Поза проводом, голова наглядає ведення цілого діловодства й книговодства читальні. Він прочитує усі акти і веде листування, переписку. Всі письма він підписує разом зі секретарем. Вкінці голова обмірковує усі справи товариства і дає ініціативу до нових праць у читальні, щоби таким чином сприяти до оживлення Т-ва і успішного вислідів культурно-освітньої праці в читальні.

З усього сказаного виходить, що діяльність голови є незвичайно широка і різнородна. Тому, уже при виборі голови треба членам добре розважити, кого вибрати на голову освітнього товариства, і чи посідає запропонований кандидат відповідні кваліфікації на провідника „Просвіти“, чи відзначається бистротою ума і повагою, чи поважає його громада, чи має сильний характер і потрібну енергію, щоби в разі потреби постояти в обороні товариства. Хто прийняв уряд голови, — повинен вище ставити інтерес товариства, чим особисті справи: повинен пам'ятати, що освітня праця — не марна розривка, але важкий громадянський обов'язок, який вимагає від провідника гарту душі, чимало серця й часу, та самовідречення.

2. ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ. Те, що ми сказали з приводу голови — відноситься у рівній мірі до заступника голови, котрий заступає голову в випадку перешкоди, несприятливості або недуги. Заступник голови, а також усі члени виділу — повинні мати ті самі прикмети характеру й розуму, що ми їх подали при обговоренні голови, бо члени виділу разом творять один творчий суспільний організм.

3. СЕКРЕТАР — це мотор, що вправляє в рух ціле читальняне життя, котрий разом з головою завідує усіми справами товариства і відповідає за цілу діяльність виділу. До обсягу ділання секретаря належать такі справи:

1. Ведення книги протоколів загальних зборів читальні, в якій записується точно порядок дня, зміст нарад, прийняті постанови і вибір нового виділу. Цей протокол підписує кожноразовий провідник і секретар загальних зборів, а відпис протоколу пересилається до філії Товариства „Просвіти“.

2. Книгу протоколів засідань виділу — ведеться так само, як книгу протоколів загальних зборів; тільки на початку кожного засідання виписується імена й назвиська присутніх членів виділу і заступників, а далі записується кожноразове звіт про діяльність читальні, як не менше касові звіти. Відписи з протоколів зі засідань виділу належить відсилати до філіяльної канцелярії Т-ва „Просвіта“ в районі читальні.

3. Дневник діяльності читальні — повинен бути у кожній „Просвіті“. Тут записується усі сходи членів (у неділі, свята чи у будні дні).

подаючи скількість учасників (мужчин, жіноцтва, молоді), черговий порядок сходин, отже: хто і що голосно читав (наколи був виклад — хто і про що викладав); чи була дискусія і хто забирав голос, які ставлено запити, чи подобалася прочитана (виголошена) тема, які були з цього приводу розмови і голоси. Що співали, хто і що деклямував, та які були ще інші заняття (бесіди, реферати і т. п.). Чи була й яка саме товариська забава, як довго тривали сходини і коли покінчилися.

4. Книга членів читальні — має вестися на друках, видання Головного Товариства „Просвіта“ (у Львові, Ринок ч. 10). Тут записується по черзі прізвища та імена членів (найкраще в поазбучному порядку), їхнє заняття, вік, стан (вільний, жонатий і т. д.), знання (замилування до музики, співу, аматорських вистав, спорту і т. п.), від коли хто членом читальні „Просвіти“ і т. д.

Протокол чинностей (діловодства) ведеться також на друках видання Т-ва. Тут записується письма, обіжники й акти (надіслані або відіслані) з читальні, при чому занотовується дати і числа письм та одним реченням подається зміст запротоколованого документу.

Понадто до обовязків секретаря належить, виготовлення всяких письм, оповісток, оголошень і відозв, ведення переписки з просвітніми центрами і товариствами, як також з властями, переховування усіх книг, письм та печатки товариства.

Взірці книг подань і письм знайти можна в „Письмі з Просвіти“. Річник, V. Львів, 1910, № 4/5, стор. 108—111.

4. КАСІЄР це незвичайно важна особа у читальні, що має незвичайно важкий уряд у просвітнянській організації. Касієр — це та людина, що має знайти гроші для просвітньої роботи власної читальні, та ще частину з них переслати на потреби філії, чи Головного Т-ва „Просвіти“. До обовязків касієра належить: **1. збирання членських вкладок** (щомісячних чи річних) у висоті ухваленій загальними зборами, які стягає з членів читальні не тільки підчас сходин, але в разі потреби, піде він по домах членів і стягне з них належні членські вкладки чи добровільні жертви. Членів, котрі мимо трикратного письменного зазиву не вирівнають членських вкладок, має касієр предложити виділові до вичеркнення з членів товариства. До збирання членських вкладок та добровільних жертв повинен касієр **уживати нумерованих бльочків**, щоби можна було перевести взаємну контролю гроша, і на кожну доконану виплату дати касове поквітовання.

Понадто касієр покриває усі видатки читальні (наскільки була в тому напрямі ухвала виділу), а з місячних прибутків і видатків складає щомісячні рахункові звідомлення на засіданнях виділу.

Крім того має касієр на доручення просвітніх центральних установ **збирати добровільні жертви**, як н. пр. на почесний дар „Просвіти“, на видавничий фонд „Учітеся, брати мої!“, на пам'ятник Івана Франка і т. п. Розділивши громаду на природні райони, призначає до переведення збірки певних членів, від котрих інкасує зібрані гроші. Усі пожертви повинен касієр **переводити тільки при допомозі листи збірок**, котрі разом зі зібраними грошми належить негайно відослати до приналежної філії чи прямо до Головного Товариства „Просвіта“ у Львові.

Накінець касієр вишукує та обмірковує всякі фінансові (грошові) проекти задля здобуття нових джерел доходу для читальні „Просвіти“, котрі дає під розвагу виділові. **Ведення касової книги** (на друках видання Головного Т-ва „Просвіта“ у Львові) належить до обовязків касієра

читальні. У цю книгу записує він на підставі бльочків усі приходи, а на основі оригінальних посвідок і квітів — видатки читальні.

До касієра належить **складання щомісячних касових звітів, як не- менче цілорічних рахункових звідомлень (білянсів). Усі рахункові зі- ставлення і касові прилоги (асигнати) мусять бути провірені через кон- трольну комісію**, котра засвідчає згідність рахунків і касових документів власноручними підписами (відручними знаками тощо).

Взірець касової книги поміщений в „Письмі з Просвіти“. Львів, 1911. Річ. V. № 4, стор. 110. Комуникати в справі збірки на дар „Просвіти“ — поміщені у „Народній Просвіті“ за 1926 р. Річ. IV, № 12, стор. 36—37.

5. БІБЛІОТЕКАР — на нашу думку, — найважливіший освітний діяч чи- тальні „Просвіти“; — це виховник душ, що користується друкованим сло- вом просвітянської бібліотеки, це керманіч плянового читання, яке стано- вить суть освітньої праці. Якщо бібліотекар хоче другими проводити, мусить сам багато знати і читати, щоби міг порадити, що і як кому читати. Очи- таний бібліотекар — подібний до магнесу, що притягає залізо, так само він може притягати до читальні „Просвіти“ навіть найбайдужніших членів, коли зуміє захопити їх цікавими книжками.

Щоби таким бути, — мусить бібліотекар сам перечитати ті книжки, що їх має добірна читальняна бібліотека, мусить поповнити просвітянську книгозбірню новими книжками зі всіх ділянок людського знання, мусить вміти у відповідний спосіб поручити книжку читачам і добре пізнати душу сільського читача, його думки й бажання... Поза самим „бібліотечним“ знанням — повинен бібліотекар бути для всіх увічливий і чемний, щоби читачів нічим не вразити і нікому не ставити труднощів ні у виборі, ні у випозичанні книжок.

До обов'язків читальняного бібліотекаря належить: **1. Ведення чи- тальняної бібліотеки, переховування книжок і часописів в окремій шафі і випозичування книжок до читання.**

2. Удержування евіденції книжок, записуючи кожну читальняну книгу до **інвентаря книжок** (спису книжок), в такому порядку, як вони до бібліотеки наспіли.

3. Бібліотекар повинен вести список членів випозичаючих книжки.

4. Книгу прибутків і видатків бібліотеки (з оплат за випозичування книжок).

Евіденцію книжок повинен вести бібліотекар точно і старанно. По- зичена книжка не повинна бути в руках читача довше понад 2 тижні. Що три місяці повинен бібліотекар складати звідомлення зі стану бібліо- теки, а відпис звідомлення пересилати до своєї філії „Просвіти“. Бібліоте- кар мусить дбати, щоби просвітянська книгозбірна з року на рік побіль- шалася добірними книжками, які треба опраavlяти. Список книжок, потрібних для читальні має бібліотекар предклавати до затвердження виділу, а само закупно книжок повинен переводити через канцелярію філії, або Головного Товариства „Просвіта“ у Львові.

До обов'язків читальняного бібліотекаря понадто належить збирання і переховування часописів, що їх передплачує читальня, а котрі по скін- ченні календарного року треба опраavlити і втягнути до інвентаря бібліотеки.

Кожний просвітянський бібліотекар повинен прочитати брошурку д-ра Зенона Кузеді п. з.: Як закладати і провадити народні бібліотеки по селах.: Видання Т-ва „Просвіта“. Львів, 1910, 16°, 32 стор.; а опісля і Сірополка Короткий курс бібліотекознавства. Історія, теорія та практика бібліотечної справи. Накладом Фонду „Учітеся брати мої!“ ч. 8. Львів, 1924, 16°, 127. — Добре булоб прочитати собі „Дух щоденної праці в бібліотечній практиці“.

З практики німецької бібліотекарської школи в Лиську. „Народня Просвіта“. Львів, 1924, № 7.

6. ГОСПОДАР — завідує адміністраційно-господарськими справами читальні. Він має дбати про те, щоби дім читальні своїм зовнішнім виглядом робив вражіння святині народньої освіти а своїм внутрішнім улагодженням, щоби причинявся до підйому почуття краси й порядку в тих, що читальню відвідують. Господар дбає також про те, щоби кімната була завсігди чиста, перевітрена і освітлена, а зимою ogrіта. На світлі та опалі не повинна читальня шадити, бо це ніколи не вийшлоби на користь „Просвіти“. Читальняна кімната повинна бути відповідно прикрашена портретами наших визначних діячів та історичними образами. Перед домом читальні повинен бути розведений квітник, а ціла площа обведена парканом. Дім читальні повинен бути обезпечений в Товаристві „Дністер“ у Львові в долярах. Всі річі, приналежні до читальні повинен господар списати до інвентаря читальні, подаючи дійсну вартість кожного предмету в долярах.

ЗАСТУПНИКИ ВИДІЛОВИХ — повинні бути також підготовлені до освітньої праці, щоби на випадок потреби могли в кожній хвилині перебрати обовязки котрого-небудь члена виділу і вміло їх вести на користь товариства.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ, що складається після постанов статуту § 53. з трьох членів, вибраних загальним збором читальні, перевірює діяльність виділу що найменше 3 рази до року, і приходить з відповідними внесеннями відносно затвердження звідомлення і рахунків перед загальний збір. Члени Комісії повинні бувати на засіданнях виділу, щоби докладно розбиратися в ході освітньої праці.

Виділ читальні „Просвіти“ обовязаний у всіх справах звертатися за порадою та інформаціями до своєї філії „Просвіти“, а коли вона нечинна то безпосередньо до Головного Виділу Товариства „Просвіта“ у Львові. Зокрема повинен виділ негайно відповідати на всі письменні запити філії, чи Головного Виділу, як неменше на всі заклики, уміщені в органі Т-ва „Народня Просвіта“ чи в інших українських часописах.

II. ДІЯЛЬНІСТЬ СЕКЦІЙ.

Щоби читальня могла вповні відповісти усім освітнім завданням, які ми перечислили і притягнути до праці як найбільше громадян, — треба перевести поза виділом доцільний поділ праці поміж членів читальні, та приділити їм поодинокі освітні ділянки роботи. Відповідно до цього приділу повинен виділ читальні позасновувати окремі гуртки-комісії або т. зв **секцій**, які мали б за завдання певну ділянку освітньої праці поглибити і поширити. В першу чергу такі секції слід заводити по тих читальнях „Просвіти“, які проявляють всесторонню діяльність й потребують зріжничкування праці.

Пам'ятаймо на те, що всяку освітню роботу треба належно зорганізувати та доцільно вести з поділом на окремі ділянки-секції. Чим краще поставлена читальня „Просвіти“, тим більше буде цих секцій... До числа таких секцій, що повинні бути у кожній читальні „Просвіти“, належать:

1. ПРОСВІТНЬО-ОРГАНІЗАЦІЙНА СЕКЦІЯ, котра повинна складатися з кількох членів (5 до 7 душ) з виборним головою і референтом. Завданням цієї секції повинно бути: **1. Приєднування членів читальні „Просвіти“ і Матірному Товариству у Львові;** **2. Збирання добровільних жертв на доручення освітніх централей філії або Головного Виділу;** — **3. Впорядкування сходин членів читальні кожної неділі й свята, а також у зимові будні**

дні з відповідно-уложеною програмою сходин; 4. **Ведення постійного курсу голосного читання**, часописів й відповідно підібраних книжок, при тім **спільне читання** не повинно тревати довше одної години; 5. Влаштування, по можности кожної неділі, **популярно-наукового викладу зі скіоптіконом** з усяких ділянок знання, в першу чергу по українознавству, себ-то: з обсягу української історії, літератури, географії, природознавства і суспільних наук; 6. По кожнім рефераті й викладі обовязково слід започаткувати **дискусію**, щоби кожний з присутніх слухачів мав змогу забирати голос, ставити запити і одержувати потрібні пояснення і т. п.; — 7. Засновування окремих **самоосвітніх гуртків**, коли кілька членів добровільно захоче вчитися якоїсь ділянки знання під проводом учителя; — 8. Ведення в осінньо-зимовому часі **курсу загальної освіти**, після уложеного плану і порядку, щоби члени читальні мали можливість поширити своє знання й світогляд. В програму курсу загальної освіти повинні входити такі ділянки: а) курс історії України, б) українське й всесвітнє письменство, в) загальна географія та географія земель України, г) природничі науки: астрономія, геологія, зоологія, ботаніка, фізика й хемія, г) господарсько-торговельна математика, д) Суспільно-політичні знання: соціологія, політична економія, право і т. п.; а з практичних дисциплін: е) кооперація, е) торговельно-кооперативне діловодство, ж) агрономія дослідна, молочарство, пасічництво, садівництво, годівля худоби й безріг, рілництво і т. д., гігієна й поради в наглих випадках занедужань та чимало інших практичних життєвих відомостей, відповідно до сил, якими розпоряджає читальня „Просвіти“; 9. Передплачувати газети і журнали. Між ними обовязково мусять бути: а) „**Народня Просвіта**“, часопис присвячений справам позащкільної освіти, котрий виходить один раз у місяць і коштує річно 4 зол.; б) „**Бібліотечний Порадник**“, що виходить раз на три місяці і коштує річно 2 зол.; в) „**Аматорський Театр**“, що виходить кожного місяця і коштує річно 2 зол.; г) дві-три політично-суспільні часописи та один літературно-освітній місячник (нпр. „Світ“, або „Наша Бесіда“). Це булиб ті заповіді „Просвітньо-організаційної Секції“, які вона обовязана виконати.

Для кращого зазнайомлення з вище наведеними твердженнями радимо заглянути по більшій інформації до таких статей: 1) Михайло Галущинський: „Народня освіта й виховання народу“ (Методи й цілі). Загальна бібліотека „Просвіти“, ч. 2. Львів, 1920, 8°, 34 стор.; — 2. Степан Шах: Організуємо курси! Стаття. „Народня Просвіта“. Львів, 1924, № 1, стор. 4—5; — 3. Д-р Вол. Сіменович: Під серйозну розвагу старому краєви. Там-же. № 8, стор. 120—122; — 4. проф. В. Коваль: Заочна освіта. Стаття. Там-же, № 4, стор. 56—57; — 5. Михайло Галущинський: Що треба читати? Календар Т-ва „Просвіта“ на 1922 р., Львів, 1921, стор. 93—99; — 6. Я. Біленький: Гарне письменство в читальні. Стаття. „Народня Просвіта“. Львів, 1924, № 3, стор. 35—37; — Степан Сірополько: Письменні праці в культурно-просвітній роботі серед дорослих. Стаття. Там-же, Львів, 1925, № 5, стор. 71—72; — 8. Ст. Сірополько: Екскурсії. Стаття. Там-же. 1924, № 5/6, стор. 74—75; — 9. М. Галущинський-Я. Кузьмів: Світляні образи й кіно на послугах освіти. Дві статті. Там-же. Львів, 1925, № 6, стор. 91—93; — 10. М. Галущинський: Гурти або спільноти праці. Стаття. Там-же, № 9, стор. 141—142.

2. СЕКЦІЯ БОРОТЬБИ З НЕГРАМОТНІСТЮ — повинна складатися найвище з трьох членів, в тому числі з одного учителя — провідника курсу для неграмотних (анальфбетів). Завданням цієї секції булоб: 1. Списати усіх неграмотних і малограмотних місцевих громадян від 14 до 40 року життя; 2. Вести курс читання й писання для неграмотних; — 3. Підняти для курсу приміщення, окремо старших і молодших членів, підібрати учителя(ів) і відповідних підручників для науки.

Вказівки й поради, як вести курси для неграмотних знайдуть охочі в таких книжечках: 1. Омелян Попович: Як учили, а як учити би грамоти? Народня Бібліотека „Просвіти“. ч. 30 (690). Львів, 1925, 16^о, 20 стор.; — 2. Просвітні Листки. Серія I. Видання Т-ва „Просвіта“. Львів, 1924, 16^о 32 стор.; — 3. Михайло Галушинський: Новий засіб до поборювання неграмотності. Стаття. „Народня Просвіта“. Львів, 1924, № 1, стор. 2—3; — 4. М. Галушинський: Боротьба з неграмотністю. Стаття. Календар Т-ва „Просвіта“ на 1924 рік, стор. 125—128; — 5. Константина Малицька: В боротьбі з неграмотністю. Стаття. „Народня Просвіта“. Львів, 1923, № 7, стор. 108; — 6. Михайло Галушинський: Боротьба з неграмотністю. Стаття. Календар Т-ва „Просвіта“ на 1922, стор. 87—92.

3. АМАТОРСЬКИЙ ТЕАТРАЛЬНИЙ ГУРТОК — повинен бути у кожній читальні „Просвіти“ і повинен складатися з режисера, суфлера, інспіцієнта, сценічного декоратора і аматорів-гравців. Просвітянський театр це громадська школа життя, котра призвичаює читальняних членів до спільної праці й товариського співжиття, убагороднює обичаї та оживлює самі читальні „Просвіти“. Понадто просвітняний театр — це мистецька школа, котра знайомить широкі маси з рідним і чужим драматичним мистецтвом; — це жива книжка, яку читає нараз багато людей а між ними навіть ті, що читати не вміють, бо перед їх очима переходить на сцені цілий зміст такої книжки як життя. Треба тільки вибирати до виставки цікаві, повчаючі і дійсно вартіні пєси, котрі показували-б, якими шляхами йти, щоби стати добрими громадянами своєї батьківщини, які вчили-б пожертвования задля громадської справи і вчили-б нас цінити красу життя а заразом і життєву боротьбу, що має глибокий підклад у суспільному укладі наших відносин. Добре було-б завести по аматорських театрах звичай, щоби режисер, чи один з членів драматичного гуртка, перед виставкою пєси пояснив сюжет пєси, її провідну думку, і т. подібні справи, що можуть бути незрозумілими для селянських глядачів. Такі пояснення безумовно причиняться до кращого розуміння драматичного мистецтва і будуть мати добрий, виховуючий вплив на видців і слухачів.

Про кожну аматорську виставу треба наперед на 3 дні повідомити своє старство, подаючи число рескрипту влади, на підставі котрого можна виставляти пєсу, а рівночасно повідомити й запросити на виставку сусідні читальні „Просвіти“ та інші українські товариства.

Щоби прийти з порадою та допомогою аматорським кружкам — зорганізував Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові, окрему Театральну Комісію, котра уділяє всіх потрібних інформацій для аматорських гуртків читалень „Просвіти“, а рівночасно видає театральний poradник, часопис „Аматорський Театр“, (виходить щомісячно і коштує 2 зол. річно), де друкується багато цінних режисерських вказівок про те: як ставити поодинокі пєси, підходячі для аматорських виставок, що саме грати, звідкіля можна дізнатися про нові, друковані пєси і про цілий просвітянський театральний рух у нас і закордоном, і чимало інших театральних відомостей.

Понадто цінні поради для аматорських гуртків знайде кожний в таких книжечках: 1) Анко: Аматорський Театр. поради для аматорських драматичних гуртків. Видання „Української Книгарні й Антикварні у Львові, 1921, 8^о, 45 стор.; — 2) Гр. Сіятовський: Лєшо про український аматорський театр. „Письмо з Просвіти“. Львів, 1922, № 37/38, стор. 298—299; № 39/40, стор. 314—315; № 41/42, стор. 331—332; — 3) Степан Сіроп'олко: Театр як засіб естетичного виховання. (Стаття). „Народня Просвіта“. Львів, 1924, № 4, стор. 55—56; — 4) Микола Вороний: Режисер. Театральний підручник. Видання Т-ва „Просвіта“. Ч. 694. Львів, 1925, 8^о, 30 стор.

4. ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ХОР. — Кажуть, що пісня — то душа народу... а Тарас Шевченко пише, що „наша дума, наша пісня“ — це слава України. Вже з тої причини повинні читальні „Просвіти“ плекати народню пісню, котра притягає молодих і старих у стіни читальняної кімнати і розвеселяє серце людини... Тому виділ кожної читальні, повинен доложити всіх зусиль, щоби заснувати власний просвітянський хор, віддаючи його в руки тямущого організатора і диригента, котрий вивчить співаків нотного співу. Читальняний хор повинен кожної неділі і свята відспівати кілька народніх пісень на сходах членів, бо це вносить гарний і піднесений настрій у стіни читальні, підбадьорює людей і додає сили до боротьби з нашим лихоліттям. Понадто повинен просвітянський хор співати у церкві в часі Богослуження, на похоронах членів, з нагоди Різдвяних свят — колядувати, щедрувати і таким чином призибувати фонди на народніх концертах і святах. Потрібні ноти для просвітянських хорів можна замовляти в канцелярії Головного Т-ва „Просвіта“ у Львові або у львівських українських книгарнях.

5. ОРХЕСТРА. Безпосередньо зі співом вяжеться музика (орхестра), котра може складатися з різних музичних інструментів (пр. смичкова орхестра або на дутих інструментах, то-що), але її організація получена з великими грошовими видатками і з усякими технічними труднощами, тому не кожна читальня може приступити до заснування власної орхестри. Тут треба добре розважити усі дані, перевірити здібности музикантів, матеріяльні засоби читальні, підшукати відповідного диригента-вчителя і щойно тоді приступити до організації орхестри. Потрібні вказівки і поради уділяє канцелярія Музичного Товариства ім. Миколи Лисенка у Львові, вул. Шашкевича, ч. 5.

6. ЧИТАЛЬНЯНИЙ КОМІТЕТ ДЛЯ УРЯДЖЕННЯ НАРОДНІХ КОНЦЕРТІВ І СВЯТ. Коли читальня має вже власний хор та аматорський театральний гурток — тоді повинна заснувати постійний читальняний „Комітет для уряджування народніх свят“. До нього повинні належати: 1) двоох-трьох членів виділу читальні, 2) диригент хору, 3) режисер аматорського гуртка і 4) місцевий інтелігент (священик, учитель чи студент). Цей Комітет повинен зайнятися уряджуванням народніх концертів у роковини різних подій, чи з приводу смерті наших визначних діячів слова й мистецтва. Комітет повинен уложити програму свята, підготувати до нього все як слід, повідомити усі сусідні читальні „Просвіти“ і щойно тоді урядити саме свято.

Програма такого народнього свята повинна бути менше-більше така: 1) Вступне слово або промова на тему дотичної історичної події, яку святкує читальня, або відчит про того діяча, в честь котрого уряджується свято. 2) Кілька співів хору (народні пісні, а коли є змога — один-два сольові співи чи дуети). 3) Деклямації (найбільше дві-три) з творів того поета, котрого свято читальня обходить. 4) Музичні виступи поодиноких осіб (пр. скрипкове чи цитрове сольо), або цілої орхестри. 5) На закінчення можна дати живий образ, або коротеньку одноактову пьесу, достроєну до свята.

Звичайно — намічену нами програму можна відповідно до побажань комітету і місцевих відносин змінити і доповняти, але в основі треба її придержуватися.

До числа народніх свят, що їх повинна обходити кожна читальня „Просвіти“, уряджуючи концерти, а по крайній мірі святочні сходи — належать отсі пропамятні дні: 1) **У березні** — 9. III. і 10. III. В ті дні

припадають **Шевченківські роковини**. (Тарас Шевченко вродився 9/III. 1814 р., помер 10/III. 1861 р.) **2) У травні: День 1. травня.** В 1919 р. це свято проголошено за української влади загально-народнім і державним українським святом, як святом працюючих. **День 28. травня.** Того дня є роковини смерті **поета Івана Франка**, котрий помер 28/V. 1916 р. **3) У червні: 7. червня.** Тоді припадають роковини смерті Маркіяна Шашкевича, що вмер 7. червня 1843 р. Зноваж 15. червня припадають роковини смерті **Михайла Драгоманова**, великого українського вченого і політичного діяча, що вмер 1894 р. **4) У серпні: 14/VIII. Свято хрещення України-Руси (988 р.).** Роковини слід пошанувати рефератом. **5) У жовтні: Свято книги.** (День 1-го жовтня установлено Головним Т-вом „Просвіта“ — днем української книги). **6) У грудні: 8. XII. Свято „Просвіти“**, це роковини засновання нашого Товариства (в 1868 р.) — Ті роковини треба вшанувати концертом або театральною виставою.

В наведені дні — повинна кожна читальня **відбути святочні сходи**, і коли-б не можна було урядити концерту, — то треба виголосити бодай реферат і кілька патріотичних промов, деклямацій, співів то-що. Про прилюдні концерти треба повідомити наперед (на 3 дні) — староство, подаючи програму свята.

Потрібні матеріали для урядження вище перелічених святочних сходів, можна знайти в таких виданнях і статтях: 1. До Шевченківських роковин надаються: 1. М. Галушинський і В. Радзикович: Т. Шевченко. Вид. „Нар. Бібл. „Просвіти“. Ч. 7. 16^о, 32 стор.; — 2. Денис Лукіянович: Про життя Т. Шевченка. „Просвітні Листки“ Ч. 37. Львів, 1914, 16^о, 24 стор.; — 3. Др. Іван Брик: Шевченко й народня освіта (стаття). „Письмо з Просвіти“, Львів, 1922, № 11/12, стор. 87; — 4. Михайло Галушинський: Шевченко поет життя й чину. Літер.-Наук. Бібліотека, ч. 104. Львів, 1921, 16^о, 19 стор.; — 5. Др. Іван Брик: Шевченко — геній українського народу. (Промова на концерті, уладженім Т-вом „Просвіта“ у Львові.) „Народня Просвіта“. Львів 1923, № 4, стор. 68—80; — 6. Олена Вергановська: Шевченко серед сучасних собі українських письменників. Львів, 1923, 16^о, 19 стор.; — 7. Богдан Лепкий: Про Шевченків „Кобзар“. Видання Т-ва „Просвіта“ Ч. 373. Львів, 1914, 16^о, 64 стор.; — 8. Др. Денис Лукіянович: Про твори Тараса Шевченка. „Просвітні Листки“. Ч. 38, Львів, 1914, 16^о, 24 стор.; — 9. Володимир Дорошенко: Шевченкова Криниця. Накладом фонду „Учітєся, брати мої“, Ч. 1. Львів, 1922, 16^о, VIII + 256 стор.; — 10. Ярослав Біленький: Кавказ. (Скільки заміток під увагу читаючим.) „Народня Просвіта“. Львів, 1923, № 2, стор. 30—33; — П. До Франкового свята — поручаємо: 1. Володимир Дорошенко: Іван Франко. Видання Т-ва „Просвіта“ Ч. 702. Львів, 1926, 8^о, 16 стор. — 2. Гого-ж автора: Іван Франко. Накладом Видавництва „Громада“. Львів, 1924, 16^о, 32 стор.; — 3. Михайло Возняк: Житє і значіне Івана Франка. Львів, 1913, 16^о, 40 стор.; — 4. Того-ж автора: Пам'яті Івана Франка. (Опис життя, діяльності і похорону.) Накладом „Союзу Визволення України“. Відень, 1916, 8^о, 96 стор.; — 5. С. В.: Житє і твори Івана Франка. Львів, 1913, 8^о, 16 стор.; — 6. В. П.: Іван Франко. Відчит. Накладом Філії „Просвіти“. Коломия, 1926, 8^о, 24 стор.; — 7. Ростислав Заклинський: Світгляд Івана Франка. Бібліотека „Громадського Голосу“. Ч. 28. Львів, 1916, 16^о, 31 стор. 8. Др. Михайло Лозинський: Іван Франко. Видання „Союзу Визволення України“. Відень, 1917, 8^о, 52 стор.; — 9. В п'яті роковини смерті Івана Франка. Збірка статей: Б. Лепкого, Д. Дорошенка, М. Тр., Івана Божичка.) Бібліотека „Українського Слова“, Ч. 5. Берлін, 1921, 16^о, 20 стор.; — 10. Д-р Василь Шурат: Франків „Іван Вишинський“. Накладом автора. Львів, 1925, 8^о, 19 стор.; — 11. Михайло Галушинський: *Semper tiro* — Все воїн. Львів, 1921, 16^о, 16 стор.; — Р. Сказинський: Коментар до поеми „Мойсей“ — Івана Франка. Львів, 1923, 16^о, 32 стор.; — і багато других видань. III. В роковини смерті Михайла Драгоманова. — Можна прочитати: (з поясненнями) 1. Михайла Галушинського: Михайло Драгоманів — ідеолог Нової України. Літер.-Наук. Бібліотека С. П. ч. 163, Львів, 1921, 16^о, 15 стор.; — 2. Іляріона Свенціцького: Драгоманов і Галиччани. Львів, 1922, 8^о, 14 стор.; — IV. У „Свято Книги“ — радимо прочитати: 1. Івана Калиновича: Значіння

і завдання книжки. (Стаття.) „Народня Просвіта“. Львів, 1924, № 3, стор. 33—35; — 2. Д. К.: Свято книжки. (Стаття.) „Народня Просвіта“. Львів, 1924, № 8, стор. 122—124; — В. На день 8. грудня у „Свято Просвіти“ — на реферати надаються статті: 1. Степана Шаха: Реферат з нагоди Свята 8. грудня. „Народня Просвіта“. Львів, 1923, № 9, стор. 148—150; — 2. Дра Івана Брика: Свято освітньої праці. (Стаття) там-же, № 9, стор. 137—138; — 3. Михайла Галушинського: 8-го грудня — Свято „Просвіти“. (Стаття.) Там-же, № 9, стор. 138—139; — і комунікати Головного Т-ва щорічні з приводу свята „Просвіти“, див. „Народня Просвіта“ за 1926 р. № 1/2, стор. 34—35.

7. СЕКЦІЯ МОЛОДІ. — Головним завданням сільських клубів молоді є дати молоді здорове заняття й розвагу. Ця секція — подібно як усі інші, повинна існувати на засадах самоуправи, але під батьківським наглядом членів виділу. Членами секції можуть бути хлопці й дівчата років 16—24, котрі повинні збиратися кожної неділі і свята після обіду. Програму кожних сходин молоді складають самі члени секції, в порозумінні з виділом читальні — поділивши час на спів, руханку, спільне читання і товариські забави. Сходини повинні початися лекціями голосного читання а кінчитися забавою. Секція повинна кілька разів до року уладити спільні вечірниць зі співом і танцями, найкраще зимою; літом уладити кілька народніх фестинів і прогульок. Добре буде завести спортові вправи і змагання (пр. літом: легка атлетика; зимою: ховзання, їзда санками і т. п.).

Багато цікавих товариських забав описано у таких виданнях: 1. Богдан Вахнянин: Жмуток комнатних забав. Накладом Кюндера і С-ки. Перемишль, 1921, 32^о, 64 стор.; 2. Г. Марусин: Народній філірт. Весела товариська забава. Накладом „Селянської Бібліотеки“. Львів, 1921, 16^о, 21 стор.; 3. О. Суховерська: Рухові забави і гри. Львів, 1924, 16^о, 64 стор.

8. ЖІНОЧА СЕКЦІЯ. Для кращого згуртування нашого жіноцтва і приєднання його для просвітнянської праці, добре є заснувати окрему секцію „Жіночої Громади“, до якої належалиб усі жінки, що гуртуються в читальні „Просвіти“. Не один з нас завважив, що жіноцтво у гурті мужчин почувалося ніяково, а наколиб жінок згуртувати разом та визначити їм окремі дні на сходини, на яких вони вишиваючи, чи прядучи слухалиб голосного читання, то повільно можнаби позискати їх для освітньої праці з великою користю для просвітньої справи. Секція вибирає собі голову й секретарку, які мають дбати, щоби на жіночих сходинах: 1. обговорювати справи домашнього жіночого господарства; 2. виголошувати відповідні виклади і реферати з ділянки гігієни й медицини (н. пр. про жіночі недуги, як кормити немовлят, як дбати про дітей і т. п.); 3. знайомити жінок з новими визвольними змаганнями жіноцтва, що добивається рівного права з мужчинами в політичному, економічному і культурному житті. Секція повинна постаратися також, щоби у читальні відбути зимою практичні курси жіночих робіт: шиття, крою, вишивання, гафтовання і т. п.

9. СЕКЦІЯ ОХОРОНИ ПАМ'ЯТОК МИНУЛОГО. Між іншими точками освітньої праці, слід поставити також охорону давніх памяток української культури, збирання воєнних памяток останньої світової війни і вкінці — охорону воєнних могил. Досвід інших культурних країн показав, що при невеличких зусиллях можна скласти навіть місцевий музей і таким чином спричинитися до поширення й поглиблення національної свідомости. Такий музей місцевої старовини, памяток воєнної доби й української визвольної боротьби, може заснувати при добрій волі та охоті кожна читальня „Просвіти“. Вона може збирати матеріяли до історії громади, списувати перекази про початок села, його назву, збирати старі документи й друки, відозви, розпорядки різних воєнних влад, фотографії учасників світової війни з даної громади, принесені з війни річі і т. п. і т. п. До завдань цієї секції належалоб також

плекання воєнних могил, їх зберігання, пристроювання у Зелені Свята, і складання вінків на могилах українського стрілецтва. Вкінці до неї належав ще ведення хроніки громадського життя і списування історичних споминів.

Хто бажає докладніше пізнати спосіб ведення споминів, охорони могил і музею знайде потрібні вказівки у таких книжках: 1. Іван Кревецький: І. Українська мемуаристика. II. Як писати мемуари? Видання Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка. Львів, 1923, 16^о, 20 + 48 стор.; 2. Іван Прокопів: Значіння місцевих хронік. (Стаття.) „Народня Просвіта“. Львів, 1923, № 6, стор. 90—91; 3. Ст. Шах: Читальня „Просвіти“ й воєнні могили. (Стаття.) „Письмо з Просвіти“. Львів, 1923, № 4, стор. 59—60; 4. Ст. Сірополько: Музеї рідного краю. (Стаття.) „Народня Просвіта“. Львів, 1924, № 2, стор. 19—20.

10. КОМІТЕТ БУДОВИ ВЛАСНОГО ДОМУ. Для здійснення усіх наведених завдань освітньої праці, потрібно перше всього відповідне приміщення. Само собою зрозуміле, що такого приміщення ніколи не може дати наймлена сільська хата — звичайно одна кімната і тому кожна читальня „Просвіти“ мусить змагати до будови власного дому.

Одна з перших умов це набуття пів морга ґрунту, а по крайній мірі $\frac{1}{2}$ морга під будову читальняного дому. Тільки на більшому кусникові ґрунту і по середині села можна ставити просвітню домівку, щоб з „Просвіти“ створити дійсний центр освітньо-культурного життя для цілої громади. І тільки на більшому просторі землі можна поставити вигідно хатину, в садку, чи огороді. Дім читальні повинен бути просторий, там повинна міститися велика саля для аматорських театральних вистав і концертів, там повинна мати своє пристановище кооперативна крамниця, сільська-позичкова каса, одним словом усі народні установи громади. І сама читальня потребує по крайній мірі не рахуючи салі двох кімнат, з окремими входами і великими вікнами.

Неменшу увагу треба звернути на уладження садку, деб літом у гарні дні можна було посидіти членам і прочитати часопис та погуторити з собою.

Також треба звернути увагу на само уладження читальняних кімнат, в котрих відбуваються сходи членів і голосне читання. Кімнати повинні бути просторі, ясні і чисті. В углі або на середині кімнати повинен стояти все довгий стіл, на якому лежалиб усі ново-видані числа часописів. Попід стіни кімнати і довкола стола слід примістити лавки і крісла. А самі стіни повинні бути прикрашені портретами українських діячів, а на видному місці повинен видітись портрет нашого найбільшого поета Тараса, обвішаний вишиваними ручниками. Поруч нього повинен бути портрет найбільшого галицького поета І. Франка. Усі портрети повинні бути в рамах, за склом. Понадто повинна бути у читальні стінна таблиця, на якій подається до відома членів усякі оповістки виділу та повідомлення секцій.

Так повинні бути повідомлені і так повинні виглядати доми читальні „Просвіти“. Коли читальня не має власного дому, належить покликати до життя окремий комітет, зложений з поважних і метких громадян, котрі не жалілиб ні гроша, ні часу на здвигнення освітньої святині.

Як найкраще до цього забратись, про те подають інформації такі статті: 1. Михайло Галушинський: Читальняні доми, в тожог автора збірці статей: „Народня освіта й виховання народу“. Львів, 1920, стор. 32—33; — 2. о. Т[еофіл] Л[ежогоубський]: Як може прийти читальня до власного дому? „Письмо з Просвіти“. Львів, 1909, № 5, 70—74; — 3. Василь Лукич: Як може читальня прийти до власного дому? Там-же. Львів, 1910, № 1, стор. 11—13; — 4. Д-р В. Я.: Як може читальня прийти до власного дому? Проект. Там-же, Львів, 1909, № 6, стор. 94—95.; 5. С. Ш.:.

В справі набування ґрунтів під будову читальняних домів. Стаття. „Народня Просвіта“. Львів, № 3/4, стор. 91—93.

*

Отже бачимо, що просвітня праця не легка і не мала навіть у сільській читальні „Просвіти“. Та коли нею хто широко займеться, то не пожалує ні праці ні труду, особливо тоді, як побачить перші овочі тої праці. Невжеж член читальні, а особливо член виділу читальні перечитавши ці рядки злякається може? — Та злякається без причини! Є-ж уже тепер сотки таких читалень по наших селах, що мають свої власні дома з великими саями для театральних вистав, мають свої аматорські театри, хори, а є й такі, що мають свої оркестри. Отже при добрій волі, охоті, при енергії та вірі в успіх діла можна здійснити все те, що вище написано. Та не треба забувати, що не все дається досягнути одним махом, відразу, бо до всього треба доходити поступово, крок за кроком, але певно та непохитно зм'ярати до раз обраної мети.

Та всеж найважливішою справою в усьому є не дома, не хори, не аматорські гуртки, а освіта, яка має йти в наш народ з читальні. І чим краще буде поширюватися в народі освіта, тим легше і тим швидше ми будемо зближатися до здійснювання усіх зв'язаних з освітою і необхідних для неї справ. Зі здвигненням освіти двигнуться і власні народні дома. Залунає в них українська нісня, полетиться зі сцени благородне слово українських театральних вистав, запанує в їх мурах піднесений, убагороднюючий кожного настрій, повіє з них знанням, культурою і подихом добробуту. Тоді правдивими стануть слова про те, що „вільний розвиток кожного є умовиною розвитку всіх“. Як кожний стане культурним і освіченим громадянином, то він зрозуміє не тільки свій але й загальний інтерес. І тоді все досягнемо.

III. КАЛЕНДАР ОСВІТНЬОЇ ПРАЦІ НА 1927 РІК.

Нижче подаємо календар просвітньої праці на цілий рік. Ми свідомі того, що він має багато недочетів, свідомі також, що знайшлисяби між нашими освітніми діячами такі, котрі зложилиб його куди краще. Та це нас зовсім не зражує і ми календар друкуємо. Вже з огляду на те не можемо до нікого ставити домагання, щоби поступав у своїй праці згідно з буквою цього календаря. Обставини і сили вкажуть кожному найкраще, як уложити собі працю.

Січень.

1. З днем 1-го січня розпочати новий адміністративний рік у цілому діловодстві читальні „Просвіти“, починаючи все в книгах діловодства від позиції 1, а саме: в касовій книзі (справа касієра) і в протоколі діловодства (справа секретаря).

2. Після перевірки контрольною комісією касових книг, читальняного майна і стану бібліотеки читальні повинен голова читальні „Просвіти“ скликати засідання виділу, менше-більше з таким порядком нарад: а) Відчитання протоколу з попереднього засідання виділу — (відчитає секретар); б) Закриття рахунків за адміністративний рік 1926 — (зложить касієр); в) Звідомлення зі стану читальняної бібліотеки — (зложить бібліотекар); г) Стан майна читальні „Просвіти“ з днем 31. грудня 1926 — (зreferує господар); г) Справа скликання загальних зборів читальні (час і місце), як також порядок нарад — (запропонує голова); д) Звідомлення контрольною комісією — (зложить голова цієї комісії); е) Вільні внески і запити.

Всі помічення членів виділу і хід нарад цього засідання записати

точно до книги протоколів засідань виділу читальні, так само текст рішень з цього засідання. Відпис протоколу відіслати до канцелярії філії Т-ва „Просвіта“, до якої читальня належить.

3) Зладити докладне звітлення (письменне) з цілорічної діяльності читальні за минулий (1926 рік), щоби можна було його відчитати на загальних зборах читальні „Просвіти“, які повинні відбутися на протязі січня, а найпізніше лютого. Відпис звітлення з діяльності читальні відсилати у 2-ох примірниках до своєї філії Товариства „Просвіта“ найдалше до кінця січня 1927 р.

4. Післати членів читальні з колядою (з вертепом) по селі, а заколядовані гроші негайно відослати до Головної Управи „Рідної Школи“ (У. П. Т.) у Львові, або до Повітового Союзу „Рідної Школи“ в своєму окрузі (повіті).

5. Подбати, щоби усі члени виділу читальні (а за їх приміром всі громадяне дотичного села, місточка чи міста) заплатили членську вкладку до Матірнього Т-ва „Просвіта“ у Львові, найкраще за цілий рік згори. Зібрані членські вкладки і виказ членів негайно переслати через канцелярію філії до Т-ва „Просвіта“ у Львові.

6. Кожна читальня „Просвіти“ обов'язково мусить стати членом Матірнього Т-ва „Просвіта“ у Львові і зложить в канцелярії філії Т-ва квоту рівновартну двом амер. долям (18 зол.), за які одержить: 1. Членську грамоту; 2. Календар Т-ва „Просвіти“ на 1927 рік; 3. і всі книжочки видання Головного Т-ва „Просвіта“ у Львові. Від цього обов'язку не може бути під ніякою умовою звільнена ні одна читальня „Просвіти“.

7. Відновити передплату часописів за 1927 рік. Передовсім вислати передплату на орган Т-ва „Просвіти“ — „Народня Просвіта“ (коштує 4 зол. на цілий рік); 2. „Бібліотечний порадник“, видання Т-ва „Просвіта“ (коштує 2 зол. на цілий рік); „Аматорський Театр“, орган Театральної Комісії Т-ва „Просвіта“ (коштує 2 зол. на цілий рік). Гроші належні за передплату цих журналів вислати чеком Т-ва або переказом — просто на адресу канцелярії Головного Т-ва „Просвіти“ у Львові.

8. Не забувати про постійні сходи членів читальні і про голосне читання, бо зима це найкраща пора року для спільного читання, науки і розваги.

9. В часі Різдвяних Свят виставити театральну песу, до котрої підготовка повинна була початися з листопада минулого року.

*

1. січня — засідання виділу читальні.

2. січня. — Відчит на тему „Значіння і завдання „Рідної Школи“. По відчиті перевести вибір колядників, котрих треба поділити на партії (гуртки) визначаючи кожному окремий район. Перевести пробу співу колядок. (Ноти заздалегідь замовити в канцелярії Головного Т-ва „Просвіта“ у Львові, або в канцелярії філії.)

9. січня. На цей день припадають роковини смерті (9. січня 1803 р.) останнього гетьмана України Кирила Розумовського (1727—1734). Добре було б причитати книжечку В. Різниченка: На могилі останнього гетьмана України в Батурині. Київ, 1917, 16^о, 20 стор. — або М. Аркаса: Історія України, 3-є видання, стор. 532—538, також проф. М. Грушевського: Ілюстрована історія України, стор. 410—415; проф. Омеляна Терлецького: Історія Української Держави. Видання фонду „Учїтеся брати мої“. Ч. 7. Том II. (Козацька доба), стор. 248—253; В. Будзиновського: Наші гетьмани (збірка). Видання автора. Львів, 1907, стор. 183—187. Ціна 2 зол.

13. січня (Маланка). — Урядити вечір Маланки зі співами і товариськими забавами.

16. січня. — Пошанувати пам'ять київського митрополита Петра Могили (помер 16/І. 1647 р.). Про його можна дізнатися з праці проф. М.

Возняка: Історія української літератури. Том II. Видання Т-ва „Просвіта“. Львів, 1921, стор. 99—108.

19. січня (Йордан.). Прочитати книжку проф. д-ра Івана Раковського: *Наша Земля*. видання Т-ва „Просвіта“. Львів, 1925, 16^о, 149 стор.

30. січня. Аматорська вистава або загальні збори читальні „Просвіти“. Колиб не було ні театральної виставки, ні загальних зборів — продовжати читання книжки проф. І. Раковського.

Лютий.

1. З початком місяця відбути засідання виділу читальні „Просвіти“, ось з таким наприклад дневним порядком: а) Відчитання протоколу з попереднього засідання; б) Доручення Головного Т-ва чи філії „Просвіти“; в) Вибір комітету Шевченківського Свята; г) Приняття нових членів читальні „Просвіти“; г) Закупно нових книжок до бібліотеки; д) Інші читальняні справи.

2. Вибраний Комітет Шевченківського Свята повинен негайно приступити до уложення програми свята — концерту і вести підготовку свята після наміченої програми.

3. Стягати членські вкладки — поділивши громаду на райони.

4. Повідомити філію Т-ва „Просвіти“ про перебіг загальних зборів, про склад нововибраного виділу читальні (повідомляючи філію Т-ва і старство (урядово), понадто про вибір відпоручників читальні на загальні збори філії і Головного Т-ва „Просвіта“ у Львові. Виділ повинен припинувати, щоби вибрані делегати на час виїхали і на зборах явилися.

*

6. лютого. Цей день слід присвятити читанню книжки проф. д-ра Степана Рудницького: „Україна наш рідний край“. Вид. 2-е. Накладом фонду „Учітеся, брати мої“. Ч. 4. Львів, 1921, 16^о, 428 стор.

12. лютого (Трох Святителів). Продовжати голосне читання книжки проф. д-ра І. Раковського „Наша Земля“, або проф. д-ра Степана Рудницького „Україна наш рідний край“ (далі).

13. лютого. День присвятити 30-літнім роковинам смерті визначного українського письменника Панька Куліша, (помер 14/II 1897 р.). Кожна читальня „Просвіти“ повинна пошанувати його память. В програму свята моглиб входити: 1. Відчит (або виклад) про Панька Куліша. (Рекомендуємо книжку Дмитра Дорошенка: П. Куліш, Літературна характеристика. Видання „Загальної Бібліотеки“, 8^о, 205 стор. Дістати можна в канцелярії Головного Т-ва „Просвіта“ у Львові — за ціну 2 зол.); 2. Деклямація поезій Панька Куліша, пр.: „Рідне слово“. (Див.: Твори П. Куліша. Видання Т-ва Просвіта“. Львів, 1910, том I. стор. 239—241) або: „Дума про Саву Кононенка“ (таже стор. 234—237) та чимало інших; 3. Прочитати з творів П. Куліша радимо (після виодоби): „Січові гості“ (таже, том V, стор. 300—307); або: „Мартин Гак“ (таже, стор. 342—353), понадто можна прочитати голосно „Орису“, „Давне горе“, „Степова могила“ і т. п. оповідання П. Куліша.

20. лютого. Саме, дня 20/II. 1054 р. помер князь Ярослав Мудрий. Тому той день слід присвятити памяті цього історичного діяча і прочитати з „Історії України“ — М. Аркаса розділ про Ярослава Мудрого (стор. 83—90) — або проф. М. Грушевського „Ілюстрована історія України“ (стор. 87—94); проф. О. Терлецького: Історія Української Держави. Том I. (княжа доба) стор. 51—57. Можнаб також віддеклямувати вірш Мусія Кононенка „Заповіт Ярослава Мудрого“, що його видало Т-во у „Просвітних Листках“, № 14—15.

Березень.

1. Обовязково кожна читальня „Просвіти“ мусить відсвяткувати Шевченківські роковини в березні, збирати жертви на фонд видавництва „Учітеся, брати мої!“, котрим завідує Головне Т-во „Просвіта“ у Львові.

2. Про Шевченківське Свято свої читальні — повідомити: а) свою

Філію Т-ва „Просвіта“, б) усі сусідні читальні „Просвіти“ і староство — подаючи час, місце і програму свята.

3. В часі Шевченківського свята поставити добре масову продажу книжок фонду „Учітеся, брати мої!“, що їх видає Т-во „Просвіта“ у Львові.

Досі видано: Ч. 1. В. Дорошенка: Шевченкова Криниця. 16^о 8+256 стор. — Ч. 2. Д-р Ст. Рудницький: Україна, наш рідний край. 16^о, 128 стор. і 1 карта. — Ч. 3. М.Возняк: Кирило-Методіївське Братство, 16^о, 240 стор. — Ч. 4. М. Голубець: Начерк історії українського мистецтва. Частина I. 16^о, VIII+262 стор. — Ч. 5. Д-р І. Крип'якевич: Історія Козаччини. 16^о, 92 стор. — Ч. 6 і 7. Омелян Терлецький: Історія української держави. Том I. (Княжа доба), 16^о, 252 стор.; Том II. 16^о, 304 стор. — Ч. 8. Ст. Сірополько: Короткий курс бібліотекарства. 16^о, 127 стор. — Ч. 9. Д-р Іван Раковський: Наша земля. Основи геології. 16^о, 150 стор.

4. Закупити бюст Тараса Шевченка, а по крайній мірі портрет нашого Кобзаря — де його нема — котрий треба оправити в рами і за скло. Портрет поставити на видному місці в читальні і прикрасити вишиваними рушниками, що їх повинні вишити дівчата-члени читальні.

5. Приступити до підготовки театральної виставки, яку можна відограти в часі Великодніх свят.

(До виставки вибрати побутову драму з народного життя, як напр.: Івана Франка: „Украдене щастя“, драма в 5 діях; — Бориса Грінченка: „Ясні зорі“, драма в 5 діях; — Гр. Квітки: „Сватання на Гончарівці“, оперета в 3 діях; — М. Кропивницького: „Дай серцю волю, заведе в неволю“, драма в 5 діях; — Карпенка-Карого: „Безталанна“, драма в 5 діях; — тогож автора: „Наймичка“, драма в 4 діях, і т. п., і т. п.)

6. Не забувати, що вже кінчиться зимовий сезон освітньої праці в читальні; тому слід виконати всі доручення та обіжники Головного Т-ва, як не менше філії „Просвіти“.

7. Відбути чергове засідання виділу (найкраще по Шевченківському святі), зложити касове звідомлення зі свята і вислати зібрані гроші на фонд „Учітеся, брати мої!“ — до Головного Т-ва „Просвіта“ у Львові.

*

7. або 14. березня. Урядити величаве Шевченківське свято, перевівши попередньо генеральну пробу хорів, деклямацій і живого образу.

3. березня 1927 р. припадають 100-літні роковини з дня народження Леоніда Глібова, найбільшого українського байкаря-поета. Радимо в найближчу вільну неділю чи свято прочитати життєпис Л. Глібова (з „Української письменности“ — видання Т-ва „Просвіта“, том VII., стор. 5—6 і стор. 274—277) та дещо з його байок, жартів і пісень.

21. березня. 20-ліття смерті визначного історика Володимира Антоновича (помер 21. III. 1907). У цей день можна прочитати статтю проф. Володимира Радзкевича п. з.: В десятиліття смерті великого громадянина, що її надруковано в календарі Т-ва „Просвіта“ на 1918 р., стор. 139—143. Понадто можна було прочитати частину книжки пок. проф. В. Антоновича: Коротка історія Козаччини. Видання „Загальної Бібліотеки“. Коломия, 8^о, 232 стор.

28. березня. Продовження голосного читання чи закінчення прочитання книжок: проф. д-ра Ст. Рудницького „Україна, наш рідний край“, або проф. д-ра Івана Раковського „Наша земля“.

Квітень.

1. Скликати з початком місяця спільне засідання виділу і секцій читальні — для квартального перегляду праці своєї читальні. Звідомлення у відписі переслати до філії Т-ва „Просвіта“.

2. Уладити при читальні курс для підготовки сільських дітей до середніх шкіл.

3. Відновити передплату часописів за II. квартал 1927 р.

4. Направити могили борців за волю України.

5. Покінчити курс анальфabetів (найкраще при участі делегата філії Т-ва „Просвіти“). Відіслати звітлення про вислід навчання неграмотних до філії і Головного Т-ва „Просвіта“.

*

4. квітня. Уладити прилюдний виклад на тему „Про значіння освіти й знання в житті чоловіка, зокрема в житті українського народу“. Після переведеної дискусії вибрати комітет, котрий має зайнятися згуртуванням дітей для підготовки курсу до середніх шкіл, під проводом відповідного інструктора або учителя.

11. квітня. Відчит на сільсько-господарські теми. (Пр.: В. Доманицького: Як господарюють селяне в чужих краях? Видання Т-ва „Просвіта“. Львів, 1923, 16^о, 88 стор.)

18. квітня. 80-ті роковини арештування Тараса Шевченка (18. квітня 1847 р.). Виголосити відповідний реферат або прочитати книжечку Волод. Дорошенка: Шевченко і його думки про громадські справи. Бібліотека „Знання“ ч. 4. Львів, 1921, 16^о, 24 стор., ціна 20 гр.

25. квітня. Роковини смерті визначного українського письменника Михайла Коцюбинського (помер 25. IV. 1913 р.). Для реферату надається праця акад. С. Єфремова п. з.: Михайло Коцюбинський. Літературна характеристика. Видання „Загальної Бібліотеки“. Ляйпціг, 8^о, 215 стор., або стаття проф. Л. Білецького про Михайла Коцюбинського і його творчість у книзі „Творів“ М. Коцюбинського, вид. „Атенеум“. Львів, 1923, стор. III—XXXIV. Звідтам радимо прочитати одно-два оповідання самого Коцюбинського, пр.: „В путях шайтана“ (стор. 1—15), або „Ціповяз“ (стор. 89—129).

Травень.

1. Відбути чергове засідання виділу читальні.

2. Заснувати забавовий комітет, котрий займався б на протязі літа улаштуванням народних забав, фестинів, прогульок і т. и.

3. Дохід з усіх народних забав і фестинів слід призначити на будову власного дому, а коли уже такий є — на закупно книжок для читальної бібліотеки.

4. Відсвяткувати роковини смерті Івана Франка.

5. Уладити свято з нагоди знесення панщини (свято волі) при допомозі відповідного реферату, деклямацій і співу.

*

1. травня. Робітничо-селянське свято обєднання й праці, що за української влади було державним святом. У цей день виголосити реферат на тему „Значіння організації і народнього обєднання“.

2. травня. Відчит на сільсько-господарські теми, пр.: Віктора Доманицького: „Яким насінням і як сіяти в полі“. Практичний poradник. Вид. „Сільського Світу“. Ч. I. Львів, 1925, 8^о, 24 стор. Ціна 50 гр. — або Маріяна Стахурського: „Чому поборокувати нам знахорство й як лічити по правилах домашніх звірята?“ Видання Т-ва „Просвіта“. Ч. 692. Львів, 1925, 8^о, 18 стор. Ціна 30 гр.

9. травня. Присвятити роковинам смерті Бориса Грінченка (помер 6. V. 1910 р.). На голосне читання надаються стаття Степана Сірополька: „Борис Грінченко — як культурно-просвітній діяч“, надрукована в календарі Т-ва „Просвіта“ на 1925 р., стор. 66—73. Понадто можна прочитати з оповідань Б. Грінченка: Байда і інші оповідання. Видання „Просвіти“, 8^о, 32 стор. Ціна 30 гр.

16. травня. В цей день уладити „Свято Свободи“ (на пам'ятку знесення панщини, 15. V. 1848 р.). На голосне читання надається І. Франка: „Панщина і її скасування в 1848 р.“. Видання Т-ва „Просвіта“. Львів 1898, 8^о, 135 стор., ціна 2 зол., — або тогож автора оповідання: „Паньшизний хліб“. Видання Україн. Студ. Союзу. Львів, 1913, 8^о, 47 стор. Можна також прочитати в голос поему Івана Франка: „Панські жарти“. Видання У.П.Т. Львів, 1922, 16^о, 140 стор. Ціна 1 зол.

23. травня. Роковини побіди Богдана Хмельницького під Корсунем (23. V. 1648 р.). Поручаємо прочитати голосно книжечку проф. М. Грушевського: „Хмельницький і Хмельниччина“. Історичний ескіз. Львів, 1901, 16^о, 62 стор., або статтю тогож автора: „Перемога Хмельницького коло Жовтих

Вод і Корсуня", в календарі Т-ва „Просвіта“ на 1923 р., стор. 86—90. — Можна також переказати зміст історичної повісті А. Кащенко: Під Корсунем. Видання Україн. Видавництва в Катеринославі. (Відень, 1919, 8°, 127 стор.)

30. травня. Свято Ів. Франка по думці ухвали виділу читальні і після наміченої програми, про що була у нас мова.

Червень.

1. Чергове засідання виділу читальні зі звідомленням зі свята Івана Франка — (зреферує голова Комітету) і присвячене біжучим читальняним справам.

2. Уладити похід членів читальні „Просвіти“ на могили борців у вільній боротьбі підчас Зелених Свят.

3. Припилювати, щоби всі ученики підготовлені до середніх шкіл приступили на означений час до вступних іспитів.

4. Підготувати читальняне Свято Маркіяна Шашкевича, а також Михайла Драгоманова — визначивши відповідні реферати, відчити, декламувати і читання їх творів.

5. На Зелені Свята виставити (підготовлену заздалегідь) театральну виставку.

*

4. червня. — День присвятити роковинам смерті Маркіяна Шашкевича (помер 7. VI. 1843 р.). Що саме робити у цей день — була мова.

11. червня. Цей день, після нашого плану слід присвятити пам'яті Михайла Драгоманова (помер 15. VI. 1895 р.). Про те як пошанувати пам'ять цього великого українського ученого теж була мова.

12. червня [Зелені Свята]. Того дня слід прочитати книжечку проф. І. К.: „Безіменні герої“. Видання Історичної Бібліотеки „Просвіти“, ч. 1. 8°, 8 стор. — Ціна 5 гр. — Після відчиту походом піти на кладовище і зложити від читальні вінок на могилі борців за волю України. — Вечером відіграє аматорський гурток підготовлену історично-патріотичну драму [пр.: Б. Грінченка „Степовий гість“; Карпенка-Карого „Бондарівна“; М. Кропивницького „Невольник“; М. Старицького „Маруся Богуславка“ і т. п.

18. червня. Відчит на сільсько-господарські теми, пр.: Євгена Архипенка: Український рямковий вулик. Видання „Сільського Світу“. Ч. 2. Львів, 1926, 16°, 31 стор. — Ціна 50 гр., — або К. Михайлюка: Плекання телят. Бібліотека „Сільського Господаря“. Ч. 46. Львів, 1925, 8° 19 стор — Ціна 30 гр.

25. червня. Роковини смерті кн. Романа, що загинув у боротьбі з Поляками під Завихвостом [25. VI. 1205 р.]. Добре було б прочитати з „Історії України“ М. Аркаса розділ про Романа Мстиславича, стор. 120—124; — або проф. М. Грушевського „Ілюстрована Історія України“, стор. 111—114. Див. також Омеляна Терлецького: Історія української держави, том I, стор. 118—124.

Липень.

1. З огляду на тяжкий час господарської праці в полі [жнив] — виділ повинен бодай раз у неділю збирати членів читальні на спільні сходи і голосне читання часописів і книжок.

2. Скликати спільне засідання виділу і секцій читальні задля звідомлення з діяльності читальні за II. квартал 1927 р. Відпис звідомлення відослати до канцелярії своєї філії.

3. Відновити передплату часописів за III. квартал 1927 р.

4. Стягати членські вкладки й частину їх відослати негайно до філій Т-ва „Просвіта“.

5. Уладити народний фестин — з якого дохід призначити на „Рідну Школу“, котра в тому часі [по причині шкільних ферій] не має грошей на покриття своїх адміністративних видатків.

*

4. липня. Уладити народній фестин.

7. липня [Івана Хр.] Роковини смерті вел. гетьмана Богдана Хмельницького [помер 7. VII. 1657 р. у Чигирині] поручаємо в цей день прочитати проф. М. Грушевського: Про батька козацького Богдана Хмельницького. [Є кілька видань]. Колиб цієї книжки читальня не мала, можна прочитати з книжки В. Будзиновського „Наші гетьмани“. Львів, 1907, стор. 31—80. Книжка коштує 1 зол. 50 гр. — Також помічними стануть для рефератів „Історія України“, М. Аркаса [стор. 282—352]; проф. М. Грушевського [стор. 296—330]. В. Антоновича: Коротка історія Козаччини [стор. 82—138]; Омеляна Терлецького: Історія Української держави. Том II.

11. липня. Відчит на сільсько-господарські теми, пр.: інж. Льва Роневича: Як приновлювати поміщичі погної? Львів, 1925, 8°, 22 стор. — Висилає даром цю книжечку „Спілка Акційної Експлоатації потасових солей“ у Львові, площа Смольки, ч. 5. — Можна також прочитати з книжки В. Доманицького: Як господарюють селяне в чужих краях? розділ п. з.: Про штучний [роблений] гній, стор. 10—13.

18. липня. Присвятити роковинам смерті вел. кн. Вододимира Великого [помер 15. VII 1015 р.] До реферату послужити можуть: М. Аркаса: „Історія України“ [стор. 69—78]; — проф. М. Грушевського: Ілюстрована історія України [стор. 72—82]; Омеляна Терлецького: „Історія Української держави“, Том I, стор. 43—52. На голосне читання надається Д-ра Івана Крип'якевича: „Шляхами слави українських князів“. Видання „Української Книжки“. Львів 1918, 8°, стор. 3—12.

25. липня. Присвятити цю неділю сучасному найбільшому українському письменникові Володимирові Винниченкові [з нагоди вродин 27. VII 1881 р.]. На реферат надається книжечка Д-ра І. Свенціцького: Винниченко. Спроба літературної характеристики. Львів, 1920, 8°, 24 стор. До голосного читання у читальні з творів В. Винниченка надаються ось такі оповідання: 1. „Біля машини“, — 2. „Голод“, 3. „Записна книжка“, — 4. „Кузь та Грицунь“, 5. „Контрасти“ — усі видання „Дзвону“ в ціні від 20 до 40 гр.; — і „На пристані“ та інше Київ, 1914, 8°, 31 стор. — Ціна 40 гр.

Серпень.

1. Відбути чергове засідання виділу, в справі звідомлення з реферату і біжучих читальняних справ.

2. Припилювати, щоби діти, котрі йдуть з громади до середніх шкіл записувати тільки до українських шкіл.

3. Уладити народній фестин, з якого прихід призначити на закупню книжок для читальняної бібліотеки.

4. Приступити до підготовки аматорської театральної виставки — на вересень або жовтень [свято книги]. Задля виставки підібрати якусь народню песу, прим.: Івана Франка: „Учитель“; — Івана Котляревського: „Наталка Полтавка“ народня оперета в 3 діях. — Гр. Квітки: „Шельменко Денщик“; — М. Старицького: „Крути та не перекручай“ комедія в 5 діях; — Карпенка-Карого: „Розумний та дурень“ комедія в 5 діях; — Б. Грінченка: „Нахмарило“, комедія в 3 діях і інші.

*

1. серпня. Роковини смерті найбільшої української письменниці-жінки Лесі Українки [померла 1. VIII. 1913 р.]. Добре було-б, коли-б хто з інтелігентів села виголосив виклад про Лесю Українку, її життя і твори. До випрацювання такого реферату придається: Дра Дмитра Донцова: Поетка українського рісординменту [Леся Українка]. Львів, 1922, 8°, 35 стор. — Ціна 50 гр.; або Юрія Сірого: Леся Українка. [Короткий нарис.] Львів, 1923, 16°, 25 стор. — Ціна 60 гр. [Можна цю книжечку, в недостатці реферату навіть голосно прочитати, з доконечними поясненнями]. З творів Лесі Українки можна би прочитати [але пояснюючи] „Лісову пісню“ [Драма-казка в 3 діях], або „Боярину“, драматичну поему — видання „Загальної Бібліотеки“.

8. серпня. 30-ті роковини смерті другої великої української письменниці — Марка Вовчка [правдиве назвисько Марія Маркович, померла 10. VIII. 1907 р.]. Задля випрацювання реферату послужити може книжка М. Бойка: Марко Вовчок. Літературна характеристика. Вид. „Загальної Бібліо-

теки“ 8^о, 239 стор. Ціна 2 зол. 50 гр. — З творів Марка Вовчка радимо прочитати: „Два сини“, „Одарка“, „Свекруха“, „Чума“, „Не до пари“, „Сестра“, „Козачка“, „Чари“, „Сон“, „Максим Грімач“, і т. п. Взагалі, що тільки сподобається членам, все читати можна з оповідань М. Вовчка, що їх видало Т-во „Просвіта“. Львів, 1924, 16^о.

15. серпня. Відсвяткувати річницю Хрещення України, попросивши когось з місцевих інтелігентів, щоби з цієї нагоди виголосив виклад. До випрацювання реферату можна вжити „Історію України“ проф. М. Грушевського [стор. 76—82].

19. серпня. [Преобр. Господ.] Річниця об'єднання галицько-українських земель під владою короля Данила [побіда короля Данила під Ярославом 19. VIII. 1245 р.]. На голосне читання поручаємо книжечку І. Б.: „Король Данило“. Історична Бібліотека „Просвіти“. Львів, 1925, 8^о, 8 стор. Ціна 10 гр.

22. серпня. Пошанувати роковини смерті Григорія Квітки-Основаценка [помер 20. VIII. 1843 р.]. Потрібний матеріал для реферату, як також для голосного читання дають самі „Твори“ Гр. Квітки, що їх видало Т-во „Просвіта“ у двох томах.

28. серпня. Прочитати корисну книжечку після вибору.

29. серпня. Народний фестин [або забава].

Вересень.

1. Скликати чергове засідання виділу — присвячуючи його обговоренню плану освітньої праці в читальні на осінньо-зимовий сезон, який у читальняному році є найважливішою порою року.

2. Впорядкувати читальняну бібліотеку і закупити нові книжки для просвітнянської книгозбірні, щоби члени мали що читати в осінньо-зимовому сезоні.

3. Замовити календарі „Просвіти“ на слідуючий рік. Тому, що календар Т-ва „Просвіти“ повинен бути в кожній хаті, виділ читальні подбає і збере замовлення [враз із грошми] на календарі, за що читальня дістає 25% опусту.

*

5. вересня. Роковини смерті гетьмана Івана Мазепи (помер 3. XI. 1709 р.). З нагоди цих роковин прочитати можна статтю В. Будзинівського: Іван Мазепа, в книжці: „Наші гетьмани“. Львів, 1907, стор. 141—160; — або тож автор: „Гетьман Мазепа“. Видання Т-ва „Просвіта“. Ч. 349, Львів, 1909, 8^о, 47 стор.; — Характерника: „Гетьман Мазепа в історії й літературі та для сучасності“. Видання Т-ва „Просвіта“. Ч. 27. Львів, 1924, 8^о, 20 стор.; і відповідні розділи з „Історії України“ проф. М. Грушевського [стор. 367—386]; — М. Аркаса [стор. 456—502]; — проф. В. Антоновича „Коротка історія козаччини“ [стор. 155—166]; — Омеляна Терлецького „Історія української держави“, том II [стор. 222—239]; — д-ра Івана Крип'якевича: Історія козаччини [стор. 73—79]. Хто вміє добре читати поезії, може прочитати історичну поему Степана Руданського п. з.: „Мазепа“. [Див. „Твори Степана Руданського“ — видання Т-ва „Просвіта“. Том II, стор. 62—87].

12. вересня. На відміну прочитати „Оповідання про сили природи“. Видання Т-ва „Просвіта“. Львів, 1924, 8^о, 65 стор. Читати треба уступами, пояснюючи та переводячи над прочитаним дискусію. Книжечку поділити на три лекції. [Перше читання від стор. 3—26.]

19. вересня. Роковини смерті буковинсько-українського поета Сидора Воробкевича [помер 19. IX. 1903 р.]. Як матеріал до реферату і на лекцію голосного читання послужити можуть „Твори С. Воробкевича“ видання Т-ва „Просвіта“ в трьох томах. [„Українська письменність“ том. XII.]

21. вересня. [Різдво Пр. Богородиці]. Друга лекція читання „Оповідання про сили природи“ [від стор. 26—39] з поясненнями і розмовами.

26. вересня [неділя]. Третя і остання лекція читання „Оповідання про сили природи“ [від стор. 40—65]. — Примітка як вище.

27. вересня [Воздв. Ч. і Ж. Хреста]. На цей день припадає столітній ювілей винаходу алюмінію, що його винайшов учений Велер [27. IX. 1827 р.]. Добре булоб, колиб виділ читальні „Просвіти“ підшукав прелегента до викладу про цей винахід і метал та його примінення в щоденному житті. В зв'язку з тим постаратися дати виклад про винаходи взагалі.

Жовтень.

1. Спільне засідання виділу і секцій читальні та затвердження програми просвітньої праці на осінньо-зимовий сезон. Звідомлення з освітньої праці за III квартал 1927 р.
2. Відослати у відписі до філії Т-ва „Просвіти“ програму просвітньої праці, яку намічено і ухвалено виділом читальні.
3. Відновити передплату часописів за останній [IV] квартал.
4. Перевести обнову і направу читальняного дому. Направити двері, позакітовувати вікна, зробити загату зі соломи або листя.
5. Подбати про опал і світло на зиму.
6. На протязі жовтня відсвяткувати „свято книги“.
7. Привернути до життя аматорський гурток.

*

3. жовтня. Пошанувати 50-ті роковини смерті українського вченого Осипа Бодяньського. Про цього вченого вийде на протязі 1927 р. коротенький життєпис і його „Наські українські казки“.

10. жовтня. Свято книги. Як уряджувати це свято — про це була вже мова.

17. жовтня. Розпочати систематичне читання книжки д-ра Івана Раковського п. з.: Вселенна. Начерк астрономії. Часть I. [Про землю, місяць і сонце]. Видання „Загальної Книгозбірні“ ч. 10. Коломия, 1922, 16^о, 248 стор. Треба читати повільно, пояснюючи і дискутуючи.

24. жовтня. Роковини смерті найбільшого українського музика Миколи Лисенка [помер 24. X. 1912 р.]. До реферату надаються спогади Олени Пчілки п. з.: Микола Лисенко. „Життєписи українських діячів“. Т. I. Київ, 1914, 8^о, 72 стор. Ціна 1 зол. — Поза рефератом слід заспівати декілька пісень композиції М. Лисенка, що їх співають у нас [пр.: „Ой діброво темний гаю“, музика до „Кобзаря“ Т. Шевченка та багато інших].

31. жовтня. Продовження читання книжки д-ра І. Раковського „Вселенна“. Вечером аматорський гурток відограти повинен одну з підготовлених театральних виставок.

Листопад.

1. Чергове засідання виділу присвячене біжучим читальняно-освітнім справам.

2. Підготовка до свята „Просвіти“ — 8-го грудня. Уложення програми свята і поділ громади на райони для збірок на дар „Просвіти“.

3. Розпочати курс науки читання і писання для неграмотних — та повідомити про це філію.

4. Рівномірна освітня праця по всіх секціях і комісіях читальні „Просвіти“.

5. Приступити до підготовки аматорської вистави на Різдво.

[Пр.: І. Я. Луцка „Вифлеємська Ніч“, сценічна ораторія на 4 дії. Видання „Русалки“ Львів, 1926, 8^о, 36 стор. + 12 стор. нот. [партитура]. Ціна 3 зол. — або Я. Вільшенка: „Вифлеємська Зоря“. Український вертеп у 3 діях. Львів, 1922, 16^о, 79 стор. — Ціна 60 гр. Понадто надаються М. Старицького „Ой не ходи Грицю, та на вечерниці“. Народня драма в 5 діях; М. Степняка; „У різдвяну ніч“; Тараса Шевченка „Назар Стодоля“. Драма в 3 діях і багацько інших].

6. Підготувати діточу виставку на св. Миколая. На такі виставки надаються діточі пєси: І. Блажкевича: „Св. Миколай в 1920 році“, в 3 діях; Я. Вільшенка: „Гостина св. Миколая“, в 1 дії; Івана Франка: „Суд св. Миколая“ в 1 дії та І. Калитовського: „Гостина св. Миколая“, в 3 діях.

*

7. листопада. Пошанувати пам'ять гетьмана Петра Дорошенка [помер 9/XI. 1698 р.]. В цей день слід прочитати книжечку написану проф. І. Крип'якевичем п. з.: Гетьман Петро Дорошенко. Видання Історичної Бібліотеки

„Просвіти“. Ч. 8, Львів, 1925, 8^о, 13 стор. — Ціна 10 гр.; або В. Будзиновського: *Наші Гетьмани*. Львів, 1907, стор. 110—123 [про П. Дорошенка]; Також з *Історії України* проф. М. Глушевського [стор. 339—353]; М. Аркаса [стор. 428—434]; проф. В. Антоновича *„Коротка історія Козаччини“* [стор. 146—154]; проф. д-ра І. Крип'якевича *„Історія Козаччини“* [стор. 62—66].

14. листопада. Присвятити читанню оповідань сучасної визначної української письменниці Ольги Кобилянської, котра вродилася 15/XI. 1863 р. Матеріалу для реферату дає маленька книжечка п. з.: *Ольга Кобилянська*. З приводу 35-тих роковин літературної праці. Чернівці, 1922, 8^о, 15 стор. На голосне читання взяти збірку новель О. Кобилянської п. з.: *„Сниться“*. Чернівці, 1922, 8^о, 64 стор. — Ціна 1 зол.

21. листопада. Продовження читання *„Вселенної“* проф. д-ра І. Раковського.

28. листопада [неділя]. Продовження читання *„Вселенної“* — проф. Івана Раковського.

Грудень.

1. Чергове засідання виділу читальні, на якому слід зложити підрахунок з цілорічної діяльності, звідомлення зі Свята „Просвіти“ і переведеної збірки на дар „Просвіти“ і т. п.

2. Відсвяткувати день 8-го грудня [Свято „Просвіти“].

3. Перевести збірку на дар „Просвіти“, розділивши громаду на округи, назначивши певних збірників до збірки. Зібрані гроші негайно відослати до Головного Т-ва „Просвіта“ у Львові.

4. Відновити аскурацію дому читальні „Просвіти“ в Т-ві „Дністер“ у Львові — в доларовій валюті.

5. Провірити спис членів і стягнути усі грошові заборгованості з титулу членських вкладок, жертв, позичок тощо.

6. Працювати невинно над вивченням драматичних виставок і хорального співу [коляд на Різдво і щедрівок на Новий Рік].

7. Перевести з днем 31. грудня замкнення рахунків і діловодства.

*

4. грудня [Введ. Пр. Богород.]. Дальше читання *„Вселенної“* проф. І. Раковського.

5. грудня. Роковини смерті останнього запорожського кошового Петра Кальнишевського. З цієї нагоди добре прочитати Богдана Лепкого: *„Чекає нас велика річ“*. Видання Т-ва „Просвіта“. Відень, 1916. 8^о, 40 стор. Ціна 20 гр. — Також відповідні розділи з *„Історії України“*.

8. грудня. Свято „Просвіти“ — відсвяткувати незвичайно торжественно, по наміченій програмі і підготовці. Про це, як відсвяткувати день 8-го грудня, була вже мова.

15. грудня. Роковини смерті Олександра Кониського, визначного укр. письменника і діяча [помер 12/XII. 1900 р.]. З творів цього письменника можна набути на книгарському ринку тільки оповідання п. з.: *Трівога автора і видавця*. Львів, 1902, 16^о, 36 стор. — Ціна 30 гр.; та історичні оповідання *„У гостях добре, дома гірше“*. Видання „Загальної Бібліотеки“. 8^о, 216 стор. — Ціна 60 амер. центів.

19. грудня. Літоча виставка з нагоди свята св. Миколая.

22. грудня. [Непороч. зач. Пр. Богород.]. Закінчити читання *„Вселенної“* — проф. І. Раковського.

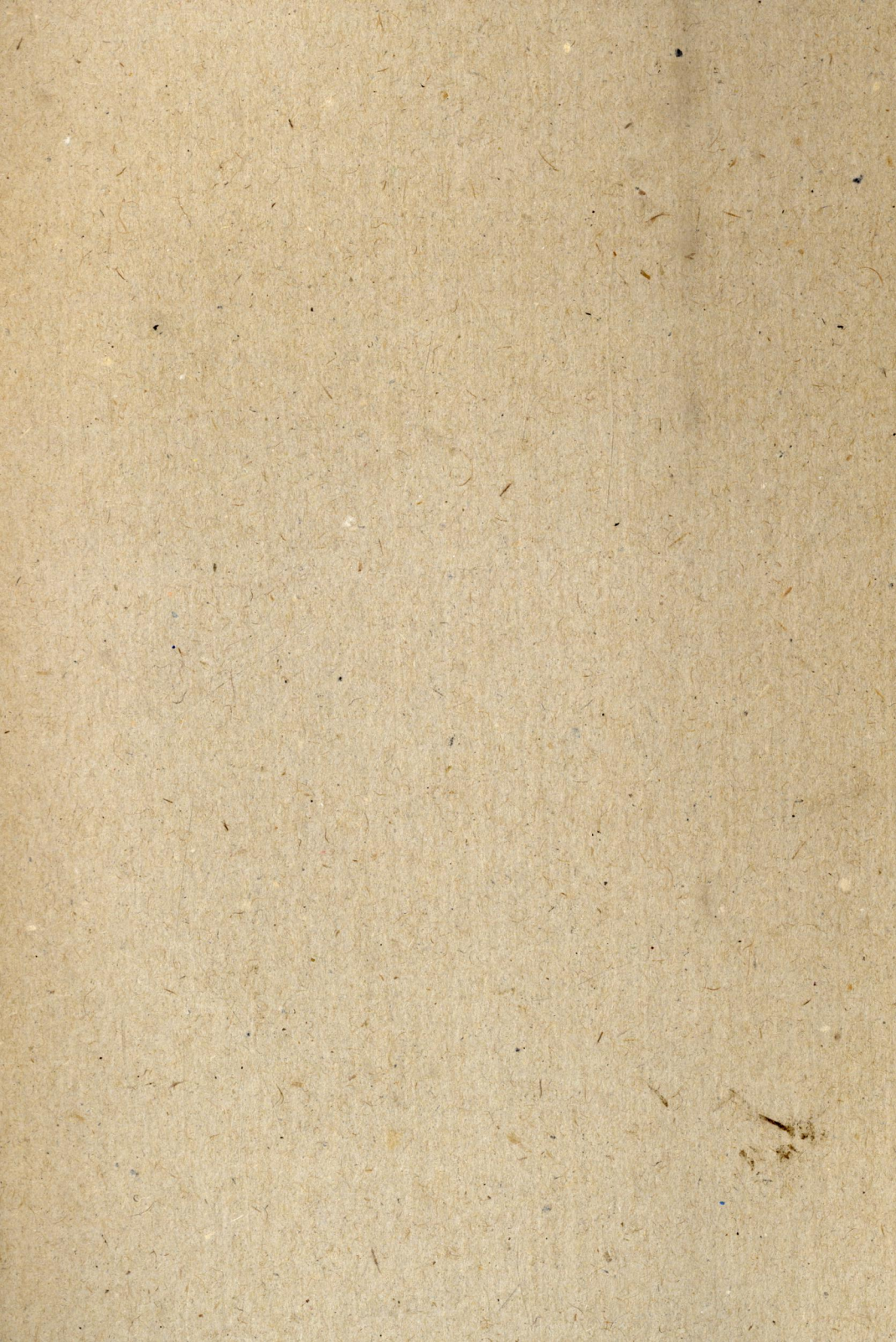
26. грудня [неділя]. Пошанувати роковини смерті останнього, наказного гетьмана Павла Полуботка [помер 29/XII. 1724 р.]. На цей день прочитати можна В. Будзиновського: *„Наші гетьмани“*. Львів, 1907, стор. 172—179 [про П. Полуботка], або відповідні розділи з *„Історії України“* — проф. М. Глушевського [стор. 393—398]; М. Аркаса [стор. 516—593].

31. грудня [останній день адміністративного року]. Вечером цього дня сходяться усі члени виділу читальні „Просвіти“ для переведення замкнення рахунків і зложення цілорічного білянсу браці.

0,487(1986)

PL

6022

рл 6022

і. Калинович

Що робити по
читальнях